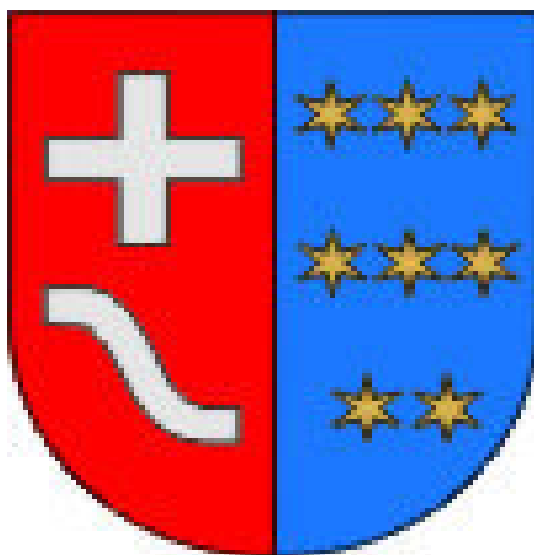

ZPORR
Zintegrowany Program
Operacyjny
Rozwoju Regionalnego

RADA I ZARZĄD POWIATU W KOLBUSZOWEJ

WERSJA ROBOCZA

Plan Rozwoju Lokalnego

dla

Powiatu Kolbuszowskiego

2004 - 2006

Kolbuszowa 2004 r.

Spis treści

I. Wstępne założenia Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Kolbuszowskiego.....	1
II. Analiza uwarunkowań rozwoju gospodarczego powiatu kolbuszowskiego.	2
1. Wstępne założenia analizy uwarunkowań rozwoju gospodarczego powiatu kolbuszowskiego.....	2
2. Geograficzne i przyrodnicze uwarunkowania rozwoju powiatu kolbuszowskiego.....	3
2.1. Położenie, otoczenie, powierzchnia, rozmieszczenie ludności, główny układ komunikacyjny powiatu kolbuszowskiego.	3
2.2. Wpływ klimatu, ukształtowania terenu i lokalnych bogactw naturalnych na kształtowanie gospodarki w powiecie kolbuszowskim.	7
2.3. Analiza możliwości rozwoju turystyki i rekreacji w powiecie kolbuszowskim w oparciu o walory przyrodnicze, obiekty dziedzictwa kulturowego, oraz infrastrukturę turystyczną.....	13
3. Gospodarcze Uwarunkowania rozwoju powiatu kolbuszowskiego.....	20
3.1. Stan infrastruktury technicznej w powiecie kolbuszowskim.....	20
3.2. Analiza rynku pracy w powiecie kolbuszowskim.....	25
3.3. Analiza uwarunkowań mieszkaniowych w powiecie kolbuszowskim.....	35
4. Analiza SWOT gospodarki powiatu kolbuszowskiego.	39
4.1. Mocne strony gospodarki powiatu kolbuszowskiego.....	39
4.2. Słabe strony gospodarki powiatu kolbuszowskiego.....	39
5. Podsumowanie uwarunkowań rozwojowych powiatu kolbuszowskiego.....	41
III. Lista zadań, które należy w celu poprawy sytuacji społeczno – gospodarczej powiatu kolbuszowskiego.	42
1. Zadania służące poprawie sytuacji na rynku pracy w powiecie kolbuszowskim.....	42
2. Zadania służące poprawie sytuacji rolnictwa w powiecie kolbuszowskim.....	42
3. Zadania służące poprawie sytuacji mieszkalnictwa w powiecie kolbuszowskim.....	42
4. Zadania służące ochronie środowiska naturalnego.	43
5. Zadania służące poprawie stanu infrastruktury w powiecie kolbuszowskim.....	43
6. Zadania służące wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kolbuszowskim.....	43
IV. Pola strategiczne Strategii Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego.	44
V. Powiązanie planowanych projektów z działaniami realizowanymi w obrębie i poza obrębem obszaru powiatu kolbuszowskiego.	46
VI. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć planu rozwoju lokalnego.....	47
VII. Plan finansowy powiatu na lata 2004 – 2006 oraz prognoza na kolejne lata.	49
1. Struktura budżetów powiatu za lata ubiegłe (2001 – 2003)	49
2. Harmonogram wydatków powiatu na lata 2004 - 2006	57
3. Harmonogram realizacji inwestycji.....	58
4. Wstępna prognoza finansowa na lata 2007 - 20013	60
Droga Nowa Wieś – Zapole - Hucina.....	60
Droga Nowa Wieś – Zapole - Hucina.....	61
VIII. System wdrażania i monitorowania planu rozwoju lokalnego powiatu kolbuszowskiego.....	62
1. Metodologia wdrażania planu rozwoju lokalnego	62

2. System monitorowania sposoby oceny, oraz promocja Planu Rozwoju Lokalnego.	
.....	63

I. Wstępne założenia Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Kolbuszowskiego.

Wraz z uzyskaniem pełnego statusu członka Unii Europejskiej przez Polskę, dla polskich samorządów pojawiła się możliwość skorzystania z pomocy funduszy strukturalnych w pobudzaniu rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich, oraz innych obszarów słabiej rozwijających się.

Na obszarach słabiej rozwijających się gospodarczo występuje wiele barier rozwoju, a dodatkowo budżety samorządów są znacznie skromniejsze niż budżety samorządów terenów dobrze rozwiniętych gospodarczo. Dlatego też mając do dyspozycji ograniczone środki finansowe bardzo ważne jest, aby trafnie identyfikować główne bariery rozwoju, oraz określić najskuteczniejszą drogę do ich przezwyciężenia. Tak, więc wszelkie działania powinny być podejmowane w oparciu o analizę uwarunkowań rozwojowych tak, aby inwestycje jak najlepiej służyły pomnażaniu potencjału rozwojowego, oraz usuwaniu barier rozwoju. W celu identyfikacji głównych problemów, oraz określenia najważniejszych zadań samorządu powiatowego opracowany został niniejszy dokument, który jest Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2004 –2006. Celem Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Kolbuszowskiego jest zapewnienie koncentracji środków na strategicznych działaniach samorządu i efektywności ich wykorzystania.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kolbuszowskiego zawiera:

- Aktualną Analizę uwarunkowań rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu kolbuszowskiego;
- Identyfikację działań, które przyspieszą dynamikę rozwoju społeczno-gospodarczego;
- Harmonogram projektów inwestycyjnych zaplanowanych do realizacji w okresie 2004 – 2008;
- Źródła finansowania zaplanowanych inwestycji;
- Sposoby wdrażania, monitorowania osiągnięć i komunikacji społecznej Planu Rozwoju Lokalnego.

Opracowanie niniejszego Planu Rozwoju ma również na celu włączenie w proces wyznaczania celów rozwoju społeczno-gospodarczego, lokalnych społeczności - odbiorców późniejszych działań, zwłaszcza dla priorytetu trzeciego, „Rozwój lokalny” działania „Obszary wiejskie”– Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Założenia niniejszego dokumentu będą monitorowane przez partnerów społecznych i będą podlegać czasowej aktualizacji. Ważne projekty wytypowane do realizacji w niniejszym planie, które nie zostaną zrealizowane w zakładanym okresie będą mogły być realizowane w następnym okresie programowania.

W celu zapewnienia współfinansowania projektów, które znajdują się w niniejszym dokumencie, a które będą ubiegać się o wsparcie finansowe w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, projekty będą mieć pokrycie w uchwalonym, i aktualizowanym przez Radę Powiatu „Wieloletnim planie inwestycyjnym” lub też w uchwałach intencyjnych.

II. Analiza uwarunkowań rozwoju gospodarczego powiatu kolbuszowskiego.

1. Wstępne założenia analizy uwarunkowań rozwoju gospodarczego powiatu kolbuszowskiego.

Analiza uwarunkowań rozwoju gospodarczego powiatu kolbuszowskiego ma za zadanie określić specyficzne dla powiatu kolbuszowskiego czynniki wpływające na dynamikę jego rozwoju. Określenie cech charakterystycznych dla gospodarki omawianego powiatu będzie pomocne w:

- Określeniu głównych barier rozwoju gospodarczego.
- Określeniu potencjału rozwoju gospodarczego.
- Wyznaczeniu zadań, które należy wykonać w celu przyspieszenia dynamiki rozwoju gospodarczego.
- Wytypowania projektów, poprzez które będą realizowane zadania.

Niniejsza analiza jest przeprowadzona w oparciu o dane statystyczne pochodzące z:

- Głównego Urzędu Statystycznego.
- Urzędu Statystycznego w Rzeszowie.
- Urzędów gmin powiatu kolbuszowskiego.
- Zarządu Dróg Powiatowych w Kolbuszowej.
- „Powiatowego Planu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kolbuszowskiego”.
- „Powiatowego Planu Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Kolbuszowskiego”.
- Powiatowego Urzędu Pracy w Kolbuszowej.
- Wcześniejszych opracowań wydanych przy współpracy Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej, dotyczących powiatu kolbuszowskiego, oraz „Strategii Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego 2000 - 2006”.
- Nadleśnictwa w Kolbuszowej.
- Źródeł internetowych.

2. Geograficzne i przyrodnicze uwarunkowania rozwoju powiatu kolbuszowskiego.

2.1. Położenie, otoczenie, powierzchnia, rozmieszczenie ludności, główny układ komunikacyjny powiatu kolbuszowskiego.

Specyfika gospodarcza danego obszaru wynika w dużym stopniu z uwarunkowań geograficznych, a więc: klimatu, występujących bogactw naturalnych, usytuowania względem innych ośrodków gospodarczych, oraz powiązania komunikacyjnego z otoczeniem. Niniejszy punkt jest analizą uwarunkowań rozwojowych powiatu kolbuszowskiego w skali makroekonomicznej w oparciu o jego położenie, rozmieszczenie ludności, oraz otoczenie i układ powiązań komunikacyjnych z otoczeniem.

Powiat kolbuszowski położony jest w północno – zachodniej części Województwa Podkarpackiego.

Powiat kolbuszowski sąsiaduje z powiatami:

- tarnobrzeskim - od północnego zachodu,
- stalowowolskim – od północy,
- niżańskim – od północnego wschodu,
- rzeszowskim – od południa i wschodu,
- ropczycko – sędziszowskim od południa,
- mieleckim od zachodu.

Jedynym miastem w granicach powiatu jest Kolbuszowa, jest to ok. 9 - cio tysięcy miasto, które znajduje się w centralnym punkcie powiatu, nieco przesuniętym na południe.

W stosunku do powiatu kolbuszowskiego, spośród wszystkich sąsiadujących powiatów powiaty ropczycko – sędziszowski, oraz niżański mają porównywalny potencjał gospodarczy, pozostałe dysponują o wiele większym potencjałem, a spośród nich największy posiada miasto Rzeszów – stolica województwa.

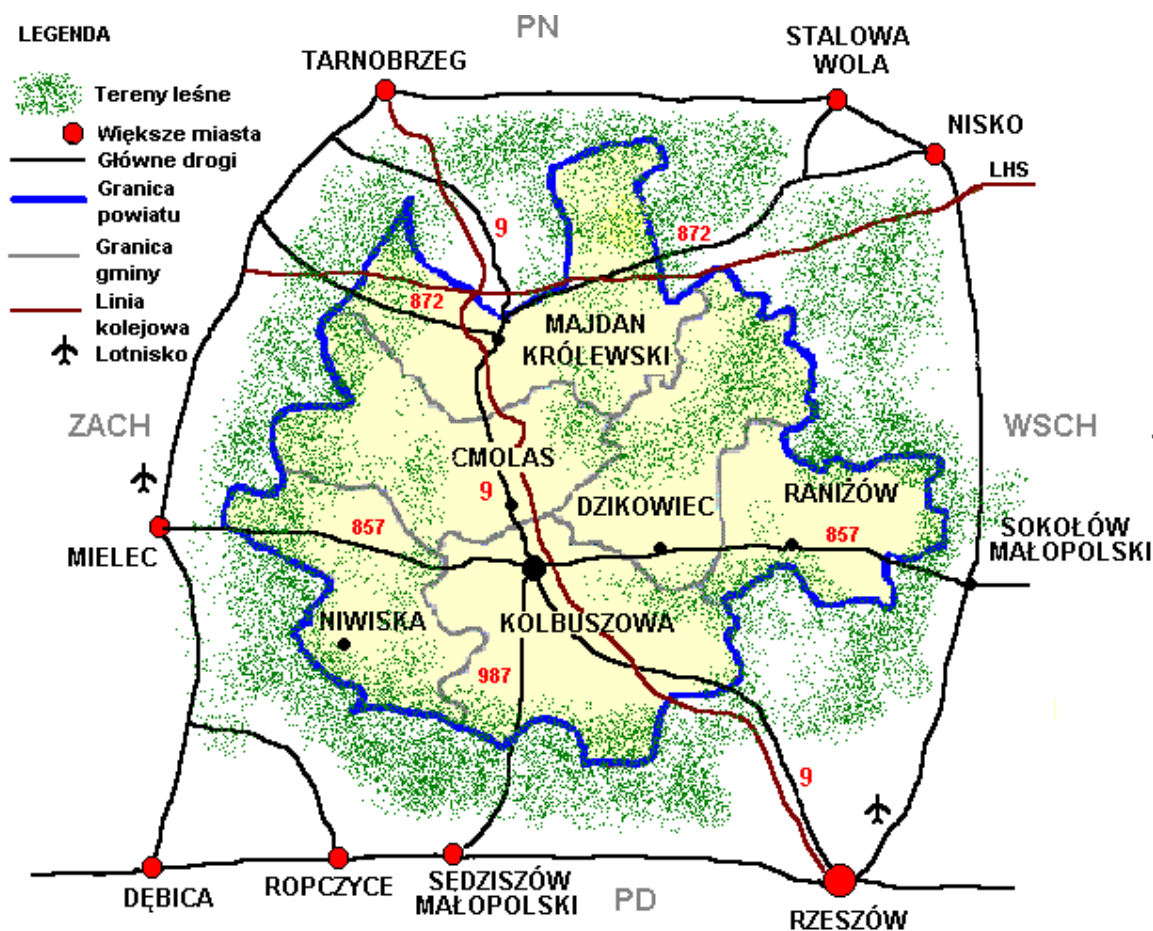
Kolbuszowa – siedziba władz powiatowych znajduje się w odległości ok. 31 km od Rzeszowa, ok. 35 km od Tarnobrzega, ok. 25 km od Mielca i ok. 45 km od Stalowej Woli.

Powierzchnia powiatu wynosi 774 km² i zamieszkuje go ok. 61,2 tys. mieszkańców.

Powiat kolbuszowski tworzą gminy: Cmolas, Kolbuszowa (Miasto i Gmina), Majdan Królewski, Niwiska, Raniżów, Dzikowiec.

Rozmieszczenie gmin, oraz usytuowanie powiatu kolbuszowskiego względem większych ośrodków przemysłowych przedstawia rysunek 1.

Rys. 1. Powiat Kolbuszowski, oraz otaczające go miasta.

Źródło: opracowanie na podstawie mapy topograficznej.

W Kolbuszowej przecinają się dwa szlaki komunikacji samochodowej:

- Rzeszów – Tarnobrzeg, Radom (droga krajowa nr 9)– biegnie przez cały powiat (z południa na północ);
- Leżajsk – Mielec (droga wojewódzka nr 875) - biegnie przez cały powiat ze wschodu na zachód.

Ponadto przez powiat przebiegają jeszcze dwie drogi wojewódzkie:

- W kierunku Niska (droga wojewódzka nr 872) – północna część powiatu;
- W kierunku Sędziszowa (droga wojewódzka nr 987) południowo zachodnia część powiatu.

Przez powiat przebiega też linia kolejowa Rzeszów – Tarnobrzeg, która jednak obecnie jest praktycznie nie wykorzystywana.

Przez Gminę Majdan Królewski przebiega linia kolei szerokotorowej (dawna linia hutniczo siarkowa - „LHS”), która również obecnie nie jest wykorzystywana.

Charakterystyczną cechą układu drogowego w powiecie kolbuszowskim (droga krajowa, wojewódzkie i powiatowe) jest to, że „wszystkie drogi prowadzą do Kolbuszowej”. Można, więc przypuszczać, iż Kolbuszowa jest na terenie powiatu ośrodkiem o największym oddziaływaniu gospodarczym, co potwierdza również rozmieszczenie ludności, oraz omówiona w dalszej części pracy koncentracja podmiotów gospodarczych.

Poniżej tabela przedstawia wielkość powierzchni, oraz liczbę ludności poszczególnych gmin powiatu.

Tab. 1. Powierzchnia, liczba mieszkańców, gęstość zaludnienia, liczba sołectw poszczególnych gmin powiatu kolbuszowskiego w 2002 r.

NAZWA : MIASTA, GMINY, POWIATU	POWIERZ CHNIA (km ²)	LICZBA MIESZ KAŃCÓW (osoby)	GĘSTOŚĆ ZALUD NIENIA (osoby na km ²)	LICZBA SOŁECTW	IŁOŚĆ PODMIOTÓW GOSPODAR CZYCH
m. Kolbuszowa	7,9	9016	1141	nie dotyczy	762
w. Kolbuszowa	162,6	15144	93	nie dotyczy	552
Miasto i Gm. Kolbuszowa	171,5	24160	141	14+miasto	1314
gm. Majdan Królewski	155,8	9726	62	7	303
gm. Cmolas	134	7883	59	10	242
gm. Raniżów	96,8	7169	74	8	189
gm. Dzikowiec	121,6	6510	54	9	149
gm. Niwiska	95	5714	60	7	151
Powiat Kolbuszowski	ok. 774	61162	ok. 79 (117 w woj.)	55+miasto	2348

Źródło: Obliczenia na podstawie danych z urzędów gmin.

Z powyższej tabeli wynika, że największe skupienie ludności znajduje się w mieście Kolbuszowa, gdzie gęstość zaludnienia wynosi 1141 osób / km². W obrębie granic administracyjnych powiatu kolbuszowskiego nie ma drugiego skupiska mieszkańców o zbliżonym zagęszczeniu, a średnia gęstość zaludnienia w całym powiecie (79 osób / km²), jest ponad dziesięć razy mniejsza niż w mieście. Średnia gęstość zaludnienia w województwie – 117 osób / km² jest wyższa niż średnia powiatu kolbuszowskiego.

Gminy, przez które przebiega droga krajowa nr 9 (Kolbuszowa, Cmolas, Majdan Królewski) mają największą liczbę mieszkańców i znajduje się w nich najwięcej podmiotów gospodarczych.

Na terenie powiatu kolbuszowskiego nie znajduje się żadne lotnisko, jednakże w stosunkowo niewielkiej odległości ok. 30 km od Kolbuszowej znajduje się duże lotnisko w Mielcu, oraz w odległości ok. 30 km od Kolbuszowej znajduje się drugie duże lotnisko w Jasionce. Wzrost znaczenia tych lotnisk, oraz rozwój infrastruktury i przedsiębiorczości wokół nich będzie mieć pozytywny wpływ na rozwój gospodarczy regionu, a tym samym powiatu kolbuszowskiego.

Z powyższej analizy wynika, że największy wpływ na kształtowanie gospodarki powiatu kolbuszowskiego w skali makroekonomicznej mają następujące czynniki:

- Powiat Kolbuszowski znajduje się w bezpośrednim otoczeniu dużych ośrodków gospodarczych o znaczeniu regionalnym (Rzeszów, Stalowa Wola, Mielec, Tarnobrzeg).
- Zdecydowanie największym ośrodkiem gospodarczym w powiecie kolbuszowskim, niemalże umieszczonym centralnie jest jedyne w granicach powiatu miasto Kolbuszowa.
- Ośrodkiem gospodarczym najsilniej oddziałującym na powiat kolbuszowski jest Rzeszów – stolica województwa.
- Dostęp do drogi krajowej nr 9 jest w powiecie kolbuszowskim czynnikiem decydującym o osiedlaniu się i alokacji podmiotów gospodarczych w powiecie.
- Dostęp do drogi krajowej, linii kolejowych i niedaleka odległość od dużych lotnisk stanowią znaczący przyszły potencjał rozwojowy dla powiatu kolbuszowskiego.

2.2. Wpływ klimatu, ukształtowania terenu i lokalnych bogactw naturalnych na kształtowanie gospodarki w powiecie kolbuszowskim.

Klimat, ukształtowanie terenu, rodzaje i zasoby bogactw naturalnych przesądzają o lokalnych uwarunkowaniach rozwoju gospodarczego. Od tych czynników zależy np. czy dany obszar ma charakter rolniczy, czy też obfitość i łatwy dostęp do surowców mineralnych spowoduje rozwój określonych branż przemysłu, w którym te surowce będą przetwarzane. Ukształtowanie terenu ma wpływ np.: na pracochłonność w rolnictwie, specyfikę połączeń drogowych, przydatność terenów dla celów budownictwa mieszkaniowego. Tak więc aby poznać uwarunkowania rozwoju gospodarki danego obszaru należy również przeprowadzić analizę specyficznych uwarunkowań kształtowania się gospodarki w oparciu o ukształtowanie terenu, klimat, lokalne bogactwa naturalne i przyrodę.

Powiat kolbuszowski leży na terenie mało zróżnicowanym pod względem ukształtowania powierzchni. Powiat ma charakter równinny o słabo urzeźbionej powierzchni, tylko miejscami pofałdowanej. Na terenie Powiatu kolbuszowskiego nie występują zjawiska związane z osuwiskami. Średnie wysokości sięgają około 200 m n.p.m. Wzdłuż Płaskowyżu wznoszą się lokalne wzniesienia. Najwyższe wzniesienia to Góra Królewska (266 m n.p.m.), Góra Weryńska (259 m n.p.m.), Góra Hadykowska (250 m n.p.m.). Wzniesienia te wprowadzając urozmaicenie do krajobrazu.

Pomimo równinnego charakteru, łagodnego obniżenia, doliny licznych rzek i potoków tworzą malowniczy krajobraz powiatu kolbuszowskiego.

Powiat charakteryzuje się niezbyt ostrą zimą, umiarkowanie wilgotnym latem, o długim okresie wegetacyjnym, średnim rocznym zachmurzeniem, średnią roczną sumą opadów na poziomie 600-700 mm. Dominują tu wiatry z kierunków zachodnich. Obszar powiatu kolbuszowskiego odznacza się przewagą korzystnych cech klimatycznych dla rolnictwa. Średnia roczna temperatura powietrza to ok. 8° C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec z średnią temperaturą ok. 19° C, najchłodniejszym styczeń z temperaturą ok. 4°C.

Powiat kolbuszowski leży w dorzeczu środkowej Wisły. W systemie zarządzania gospodarką wodną obszar powiatu należy do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie. Powiat Kolbuszowski położony jest w obrębie zlewni następujących rzek;

- Zlewnia rzeki Przyrwa;
- Zlewnia rzeki Łęg.

Oceniając wielkość zasobów wód powierzchniowych należy stwierdzić, iż powiat kolbuszowski cierpi na deficyt zasobów wód powierzchniowych.

W powiecie kolbuszowskim znajduje się jeden duży sztuczny zbiornik wodny zlokalizowany w Wilczej Woli – Zbiornik „Maziarnia”. Zbiornik ten powstał w wyniku spiętrzenia wód rzeki Łęgu. Jest zbiornikiem o podwójnym

przelewie i maksymalnym piętrzeniu 8,5 m. Jest to zbiornik długości około 3 km i szerokości 400 - 600 m, oraz powierzchni wody ponad 160 ha. Jego pojemność wynosi około 3,9 mln m³.

Ważnym elementem małej retencji są stawy, które w istotny sposób zwiększają retencję wody, oraz podnoszą walory przyrodnicze, oraz turystyczno-wypoczynkowe powiatu. Na terenie omawianego powiatu zlokalizowane są stawy do prowadzenia hodowli ryb. Do największych należą stawy w Wilczej Woli, Weryni, Kolbuszowej, Porębach Kupieńskich, Kłapówce.

Polska zaliczana jest do krajów o ubogich zasobach wodnych. Wielkość zasobów wód powierzchniowych jest zmienna, zarówno w skali roku, jak i wielolecia. Niskie parametry retencionowania wzebrań utrudniają zagospodarowanie wód powierzchniowych.

Obecnie największy wpływ na stan zasobów wodnych, oraz ich pobór ma wykorzystanie wody do odprowadzania ścieków. W powiecie kolbuszowskim dla zaopatrzenia ludności i gospodarki korzysta się głównie z wód podziemnych. Wody powierzchniowe praktycznie nie są wykorzystywane. Obecna wielkość poboru jest znacznie mniejsza niż faktyczne zasoby eksploatacyjne ujęć wód ze zbiorników podziemnych.

Z powyższej analizy wynika, że warunki klimatyczne, oraz zasobność w wodę o dobrej jakości, na terenie powiatu kolbuszowskiego sprzyjają gospodarowaniu.

Kolejnym omawianym czynnikiem mającym wpływ na gospodarkę powiatu jest bogactwo szaty roślinnej.

Lasy w powiecie kolbuszowskim zajmują ponad 30% (lesistość – 33,7%) całej powierzchni powiatu. Są to zarówno lasy będące własnością Skarbu Państwa stanowiące około 75% całości, oraz będące własnością osób fizycznych, wspólnot lub innych właścicieli stanowiące około 25% całości powierzchni lasów. Są to przeważnie lasy sosnowe z domieszką dębu i brzozy, rzadziej jodły z domieszką dębu, buka, graba, brzozy, osiki. Występują wśród nich również jałowiec, jarzębina, żurawiec i kruszyna. Runo tworzą m.in. widłak gwiazdzisty, wrzos, macierzanka, goździk piaskowy, kostrzewa owcza, borówka brusznica, mącznica lekarska, ukwap dwupienny. Spotkać można też pojedyncze okazy modrzewia.

Lasy są jednym z bogactw naturalnych powiatu kolbuszowskiego. Gospodarkę leśną i łowiecką w powiecie prowadzą nadleśnictwa, podległe pod Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Krośnie: Tuszyna, Głogów, Kolbuszowa, Mielec, oraz nadleśnictwo Buda Stalowska podległe pod Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Lublinie.

Lasy podległe Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie są to lasy południowo-wschodniej Polski - prawie cały obszar województwa podkarpackiego. Jest to Region o bardzo wysokiej lesistości (38 %), dochodzącej w nadleśnictwach bieszczadzkich nawet do 90%.

Pozyskanie drewna, jako odnawialnego surowca dla przemysłu, odbywa się w ramach niezbędnych cięć pielęgnacyjnych i odnowieniowych - jest to zaledwie ok. 50% rocznego, bieżącego przyrostu drewna na pniu. Dzięki temu każdego roku zasoby leśne Podkarpacia powiększają się o ok. milion m³ drewna.

Tab. 2. Gospodarka leśna w nadleśnictwach woj. podkarpackiego.

Gospodarka leśna w regionie (województwie podkarpackim)		
Rok	1999 r.	2002 r.
Powierzchnia lasów w tys. ha	649,9	651,7
Lesistość w %	36,3	36,4
Pozyskiwanie drewna (grubizny) na 100 ha lasu w m ³	254,4	267
Pozyskiwanie drewna (grubizny) ogółem w woj. w m ³	1 653 346	1 740 039

Źródło: Obliczenia na podstawie: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, „Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2003”. Rzeszów 2003 r., s.38.

Jak widać w tab. 2 w latach 1999 – 2002 wzrastało pozyskiwanie drewna, a jednocześnie powiększały się obszary leśne, co świadczy o potencjalnie dużych możliwościach regionu w pozyskiwaniu surowca, jakim jest drewno, oraz jego przeróbki.

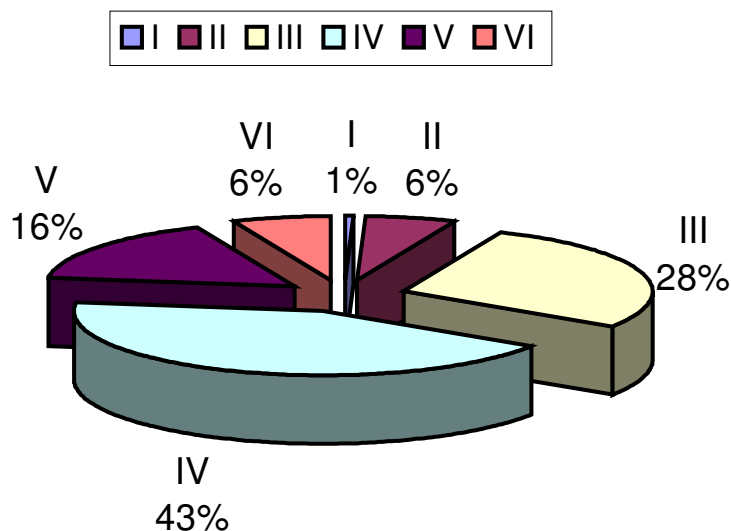
W regionie wzrasta również średni wiek drzewostanów – jest tutaj najwyższy w Polsce i wynosi 69 lat. Co roku nadleśnictwa Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie zakładają nowe lasy, wysadzając ponad 35 mln sadzonek drzew, oraz zalesiają ok. 500 ha gruntów porolnych.

Dla gospodarki rolnej ważne jest, na jakich glebach prowadzone są uprawy.

Gleby powiatu kolbuszowskiego są to głównie gliny, piaski, żwiry i ropy, oraz aluwia rzeczne. Największą powierzchnię zajmują gleby wytwarzane z piasków całkowitych, słabo gliniastych i gliniastych, gleby darniowo - bielcowe o dużym stopniu zbielcowania, żwirowe, piaskowe, gliniaste i sapy - gleby podmokłe i zimne, zajęte przede wszystkim pod łąki i pastwiska. Lepsze gleby tj. piaski gliniaste, naglinowe, bielice lekkie, średnie i ciężkie (gliny) występują lokalnie i stanowią niewielki procent terenów rolnych.

Warunki glebowe dla rolnictwa pod względem klas bonitacyjnych gruntów ornych w powiecie kolbuszowskim przedstawia rys. 2.

Rys. 2. Udział poszczególnych klas bonitacyjnych gruntów ornych terenu powiatu kolbuszowskiego.

Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, „Rolnictwo w Województwie Podkarpackim w 2000 r.”, Rzeszów 2001 r., s. 22.

Z rys. 2 wynika, że jakość gruntów ornych w powiecie jest przeciętna i umiarkowanie sprzyja rolnictwu. Gleby pierwszej i drugiej klasy praktycznie nie występują. Przeważają kolejno gleby klasy: IV (40,1 %), III (27,7%), oraz V (16,5%).

Dla rozwoju przemysłu istotny jest dostęp do zasobów mineralnych.

W powiecie kolbuszowskim występują złoża kopalin pospolitych, tj. kruszyw naturalnych, surowców ilastych, torfów, oraz podstawowych tj. gazu ziemnego występują na terenie powiatu kolbuszowskiego stosunkowo rzadko.

Ponad to na terenie powiatu stwierdzano występowanie torfów, głównie w dolinach rzek. Jednakże do chwili obecnej złoża te nie zostały udokumentowane. Tabela 3 przedstawia obecnie udokumentowane złoża surowców mineralnych powiatu kolbuszowskiego.

Tab. 3. Udokumentowane złoża surowców mineralnych na terenie gmin powiatu kolbuszowskiego.

Nazwa złoża	Kopalina	Stan zagospodarowania
<i>Gmina Cmolas</i>		
Hadykówka	surowiec ilasty	Eksplloatowane
Ostrowy Tuszowskie	kruszywo naturalne	perspektywiczne
<i>Gmina Kolbuszowa</i>		
Kupno	surowiec ilasty	Eksplloatowane
Kolbuszowa Dolna	surowiec ilasty	rezerwowe, nieeksploatowane
<i>Gmina Majdan Królewski</i>		
Brzostowa Góra	kruszywo naturalne	Eksplloatowane
Brzostowa Góra I	kruszywo naturalne	rezerwowe, nieeksploatowane
Krzątka III	kruszywo naturalne	Zaniechane
Komorów	kruszywo naturalne	rezerwowe, nieeksploatowane
<i>Gmina Niwiska</i>		
Niwiska	surowce energetyczne - gaz	Zaniechane
Niwiska	kruszywo naturalne	Zaniechane
Niwiska II	kruszywo naturalne	rezerwowe, nieeksploatowane
Przyłęk	kruszywo naturalne	rezerwowe, nieeksploatowane
Przyłęk II	kruszywo naturalne	Eksplloatowane
Smoczka	kruszywo naturalne	Eksplloatowane
Smoczka II	kruszywo naturalne	rezerwowe, nieeksploatowane
<i>Gmina Dzikowiec</i>		
Lipnica – Dzikowiec	surowce energetyczne - gaz	rezerwowe, nieeksploatowane
Sudoły	kruszywo naturalne	rezerwowe, nieeksploatowane
<i>Gmina Raniżów</i>		
Zielonka	kruszywo naturalne	Eksplloatowane

Źródło: Powiatowy Plan Ochrony Środowiska dla Powiatu Kolbuszowskiego.

Z tab. 3 wynika, iż do bogactw naturalnych występujących obficie na terenie powiatu kolbuszowskiego należą piaski, kruszywo, oraz ility wykorzystywane powszechnie w budownictwie (np. produkcja pustaków, betonu).

Przy analizie uwarunkowań przyrodniczych rozwoju gospodarczego warto również wspomnieć o tym, iż powiat kolbuszowski leży w tej samej jednostce geologicznej – poszukiwawczej, co i północna część Rzeszowa. W obszarze tym występują na różnych głębokościach wody geotermalne. Obecnie brakuje jednak badań, które określiłyby optymalne miejsce odwiertu, głębokość, zmineralizowanie, oraz wydajność energetyczną pokładów tych wód dla powiatu kolbuszowskiego.

Analizując klimat, ukształtowanie terenu, oraz bogactwa naturalne powiatu kolbuszowskiego można stwierdzić, że:

- Klimat, oraz równinny charakter powierzchni terenu powiatu sprzyja jego zagospodarowywaniu.
- Klimat i ukształtowanie terenu są sprzyjające dla rolnictwa, jednak mniej korzystnie dla rolnictwa przedstawiają się wskaźniki bonitacyjne klas

gruntów ornych, bowiem niska klasa gleby podwyższa koszty produkcji rolniczej o konieczność stosowania nawozów sztucznych.

- Zasoby wód zbiorników podziemnych wystarczają z zapasem na obecne zapotrzebowanie w gospodarce powiatu.
- Zasoby wód powierzchniowych są niewielkie – na cały obszar powiatu przypada tylko jeden większy zbiornik retencyjny - w Wilczej Woli.
- Wysokie i wzrastające wskaźniki możliwości pozyskiwania drewna, oraz wysoka lesistości powiatu i okolic wskazują na znaczący udział przemysłu drzewnego w przyszłej gospodarce powiatu (produkcja tarcicy, produkcja płyt wiórowych, produkcja mebli).
- Lokalne zasoby mineralne pozwalają na rozwijanie przemysłu związanego z branżą budownictwa.
- Ewentualne wykorzystanie zasobów wód geotermalnych pozwoliłoby np. na obniżenie kosztów grzewczych pomieszczeń, oraz wzbogacenie oferty turystycznej powiatu kolbuszowskiego o uzdrowiska.

2.3. Analiza możliwości rozwoju turystyki i rekreacji w powiecie kolbuszowskim w oparciu o walory przyrodnicze, obiekty dziedzictwa kulturowego, oraz infrastrukturę turystyczną.

Kolejnym czynnikiem, który ma wpływ na rozwój gospodarczy powiatu kolbuszowskiego, jest znaczący udział w powierzchni powiatu terenów cennych przyrodniczo. Skłania to, bowiem do kształtowania zrównoważonego rozwoju, szczególnie w dziedzinie uprzemysłowienia, a jednocześnie, daje możliwości uzyskiwania dochodów z innych niż przemysł, czy rolnictwo źródeł, np. różnorodnych form turystyki rekreacyjno – wypoczynkowej. Przy analizie gospodarki istnieje, więc potrzeba analizy możliwości i kierunków rozwoju turystyki powiatu kolbuszowskiego, oraz obecnego i przyszłego znaczenia tej branży dla gospodarki powiatu.

Tereny powiatu kolbuszowskiego znajdują się w bezpośrednim otoczeniu dużych obszarów leśnych – „pozostałości po Puszczy Sandomierskiej”. Od południowego i północnego wschodu powiat otacza Sokołowsko – Wilczowski Obszar Chronionego Krajobrazu, od północnego i południowego zachodu powiat kolbuszowski jest otoczony Mielecko – Kolbuszowsko – Głogowskim Obszarem Chronionego Krajobrazu. Obszary leśne odgradzają obszary zamieszkałe w powiecie od ośrodków przemysłowych: Rzeszowa, Stalowej Woli, Mielca, Tarnobrzega.

Dla zachowania walorów przyrodniczych ochroną prawną w powiecie kolbuszowskim objęte jest około 50% powierzchni powiatu.

Tabela 4 przedstawia formy ochrony przyrody występujące w powiecie kolbuszowskim, oraz ich udział w ogólnej powierzchni powiatu.

Tab. 4. Obszary podlegające formom ochrony przyrody w powiecie kolbuszowskim.

Ochrona przyrody w powiecie kolbuszowskim w 2002 r.	W ha	W % z całej pow.
rezerваты przyrody	247,9	3,33%
obszary chronionego krajobrazu	3716	49,95%
użytki ekologiczne	90,8	1,22%
pomniki przyrody szt.	54	

Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2003 r. Rzeszów 2003 r., s. 304.

W granicach powiatu kolbuszowskiego znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

1. Rezerваты przyrody:

- „JAŻWIANA GÓRA”. Znajduje się w Ostrowach Baranowskich. Jest to enklawa zespołu naturalnego, jakim jest tu fragment lasu jodłowo – bukowego. Występuje tu również dąb, jodła, buk (pomnikowy buk liczy ponad 300 lat). Nazwę rezerwat przejął od borsuków (inaczej jaźwców) zamieszkujących ten teren.

- „ZABŁOCIE”. Ochroną objęte są stanowiska lęgowe rzadkiej ornitofauny, kompleks stawów rybnych wraz z obrzeżami i pasem lasu w okolicy Poręb Kupieńskich. Żyją tutaj: bocian czarny, błotniak stawowy, bekas kszyska, brzęczki, orlik krzykliwy, trzmielojad, kureczka nakrapiana, perkoz rdzawoszyjny, dzierzba, wiele gat. kaczek i in. Obszar ten bogaty jest również w roślinność wodną, - grzybień biały, pióropusznik biały, mieczyk dachówkowaty.
- „BUCZYNA”. Powstał w celu zachowania zbiorowiska leśnego typu przejściowego, między ubogą formą buczyny karpackiej, a lasem dębowo-grabowym tworzy wysepkę naturalnego lasu liściastego wśród sztucznych drzewostanów sosnowych oraz piaszczysk. Rośnie tu kostrzewa górska, osobliwością są także: wawrzynek wilczełyko, kłokoczka południowa, buławnik mieczolistny, bluszcz pospolity. W obrębie rezerwatu żyją: dziki, sarny, dzięcioły czarne, świstunka leśna.

2. Obszary chronionego krajobrazu:

- **Mielesko – Kolbuszowsko – Głogowski Obszar Chronionego Krajobrazu** – leży na terenie miejscowości Przyłęk, Ostrowy Tuszowskie, Cmolasy, Świerczów, Siedlanka, Niwiska, Trześć, Domatków, Bukowiec, Poręby Kupieńskie. Rzeźba terenu to wytworzone z piasków wydmy tworzące "górki" np. Góra Biesiadna (222 m n.p.m.), Góra Cygańska (279 m n.p.m.).

Dominują lasy sosnowe bogate w cenne runo leśne, a w okolicach Przyłęku również występuje las bukowy. W cennych ekologicznie biocenozach podmokłych, wodnych i bagiennych, występuje wiele roślin objętych ochroną, np. rosiczka okrągłolistna, długosz królewski, grzybień biały, gniadosz rozesłany, oraz zwierząt i ptaków, np. łoś, bóbr europejski, wilk, czapla biała, oraz bocian czarny. Fragmenty rodzimej przyrody chronione są tutaj w rezerwatach: "Buczyna", "Jaźwiana Góra", "Zabłocie", a także jako pomniki przyrody np. dąb szypułkowy (600 lat) rosnący we wsi Leszcze.

- **Sokołowsko-Wilczowski Obszar Chronionego Krajobrazu** - obejmujący: Raniżów, Dzikowiec, Lipnicę, Wilczą Wolę. Wyróżnia się on wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi w skład, których wchodzi obszary leśne, zbiorniki wodne, wydmy śródlądowe, wzgórza morenowe, mokradła, oczka wodne, torfowiska.

Jest to świat pełen roślin chronionych: rosiczka okrągłolistna, długosz królewski, wawrzynek główkowy, grązel żółty oraz ptaków: bocian czarny, trzmielojad, kobuz, błotniak stawowy. Do szczególnie interesujących należy wiele obiektów objętych ochroną jako użytki ekologiczne, pomniki przyrody. Zaliczamy tutaj łąki śródleśne, ostoje bobrów, torfowiska, źródliska i uroczyska, np. 282 dęby szypułkowe w Morgach, głąz polodowcowy w Dzikowcu, cisy w Weryni i Raniżowie-Zembrzy (w XVIII - XIX-wiecznej zagrodzie pszczelarskiej).

3. Pomniki przyrody w liczbie 54.

4. Użytki ekologiczne na terenie następujących gmin:

- Cmolasy;
- Kolbuszowa;
- Dzikowiec;
- Niwiska.

Ponadto na terenie powiatu kolbuszowskiego planowane jest w najbliższym czasie utworzenie kolejnych form ochrony przyrody:

- Park Krajobrazowy Puszczy Sandomierskiej;
- Rezerwat „Końskie błota” (gm. Niwiska);
- Rezerwat „Komorów” (gm. Majdan Król.);
- Rezerwat „Wilcza Wola” (gm. Dzikowiec).

Z informacji uzyskanych w Nadleśnictwie Kolbuszowa, wynika, że na terenie powiatu działają koła łowieckie i corocznie prowadzony jest odstrzał ptactwa i zwierzyny leśnej, głównie kuropatw, bażantów, zajęcy, oraz dzików.

Tutejsze lasy charakteryzują się bogactwem runa leśnego – Przy głównych drogach często można spotkać miejscową ludność, która zarabkuje sprzedając podróznym zebrane w lasach np. jagody czy grzyby. W odróżnieniu od lasów górskich, lasy występujące w powiecie kolbuszowskim są bardziej przyjazne dla „mniej wprawionych traperów” nie spotyka się tu, bowiem stromych pochyłości, skał, kamieni, rzadziej też występuje bardzo gęste podszycie.

Przeprowadzona powyżej analiza potwierdza wysokie walory przyrodnicze okolic badanego powiatu. Aby jednak mieć pełny obraz stanu środowiska w powiecie kolbuszowskim, należy dodatkowo przeanalizować ewentualne zanieczyszczenie środowiska, oraz główne tego przyczyny.

W celu przeprowadzenia uproszczonej analizy zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego powiatu kolbuszowskiego, w niniejszej pracy zakłada się, że:

Na zanieczyszczenie powietrza decydujący wpływ ma emisja gazów.

Na zanieczyszczenie wód powierzchniowych decydujący wpływ mają ścieki komunalne z gospodarstw.

Na ogólny stan zanieczyszczenia decydujący wpływ ma uprzemysłowienie powiatu kolbuszowskiego.

Analizę stopnia uprzemysłowienia, oraz zanieczyszczenia powietrza w powiecie kolbuszowskim zawiera tabela nr 5, która przedstawia stopień uprzemysłowienia powiatu kolbuszowskiego w oparciu o ilość podmiotów z branż przemysłowych przypadających na jednostkę powierzchni, oraz emisję zanieczyszczeń gazowych na jednostkę powierzchni, w powiecie i w województwie.

Tab. 5. Zestawienie ilości podmiotów gospodarczych wybranych branż, oraz emisja zanieczyszczeń gazowych w powiecie i w województwie.

Województwo, powiat,	Podmioty gospodarki narodowej na 10 km ² zarejestrowane w systemie REGON w branżach			Ogółem	Roczna emisja zanieczyszczeń gazowych w tys. ton na 10 tys km ²
	Przemysł Ogółem	Budownictwo	Łączność, transport, gospodarka magazynowa		
Woj. podkarpackie	86,1	77,0	57,3	220,4	1,49
Pow. kolbuszowski	43,9	50,4	33,1	127,4	0,13 ¹

Źródło: Opracowanie na podstawie: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, „Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2003 r.,” Rzeszów 2003 r., s. 520, Główny Urząd Statystyczny, „Powiaty w Polsce”, Warszawa 2003 r., s. 274.

Z analizy przeprowadzonej w tab. 5 wynika, że liczba podmiotów gospodarczych z branż przemysłowych przypadających na jednostkę powierzchni w powiecie kolbuszowskim jest blisko o połowę mniejsza niż średnia dla całego województwa podkarpackiego, świadczy to o niskim stopniu uprzemysłowienia badanego powiatu w odniesieniu do całego województwa, co potwierdza się również w analizie emisji zanieczyszczeń gazowych, która w powiecie jest ponad jedenaście razy niższa od średniej w województwie, a odnotowana emisja dotyczy wyłącznie dwutlenku węgla.

Obiektywnie jednak należy stwierdzić, że negatywny wpływ na stan powietrza w powiecie kolbuszowskim mogą mieć również sąsiadujące z powiatem ośrodki przemysłowe.

Znacznie mniej korzystnie powiat kolbuszowski wypada pod względem klasy czystości wód powierzchniowych. Wskaźniki dla głównych rzek powiatu kolbuszowskiego przedstawia tabela nr 6.

Tab. 6. Klasyfikacja jakości wód głównych rzek powiatu kolbuszowskiego.

Badana rzeka		Grupa wskaźników zanieczyszczeń			Klasyfikacja ogólna
Nazwa	Miejsce	Wskaźniki fizyko- chemiczne	Stan sanitarny	Hydrobiologia	
Łęg	Stecze zalew "Maziarnia"	pozaklasowa	III	III	pozaklasowa
	Spie-poniżej ujścia Przyrwy	III	pozaklasowa	III	pozaklasowa
Przyrwa	Wilcza wola -ujście do Łęgu	pozaklasowa	pozaklasowa	pozaklasowa	pozaklasowa

Źródło: opracowanie na podstawie: „Powiatowy Plan Ochrony Środowiska dla Powiatu Kolbuszowskiego”, Kolbuszowa 2004 r., s. 35.

Z tabeli 6 wynika, że wody głównych rzek powiatu, oraz zbiornika w Wilczej Woli w badanych miejscach są pozaklasowe. Można przypuszczać, że stan taki wynika pośrednio z zależności przedstawionej w tab. 9, według której ok. 85%

¹ Według podanego źródła w badanym powiecie odnotowano jedynie emisję dwutlenku węgla, która była niższa niż np. w powiecie bieszczadzkim. Powiat kolbuszowski pod względem emisji gazów klasyfikuje się z minimalną różnicą w pierwszej piątce najczystszych powiatów w województwie podkarpackim. W skali całego województwa odnotowuje się emisję wszystkich rodzajów gazów, objętych badaniem.

gospodarstw w powiecie kolbuszowskim korzysta z wodociągu, a zaledwie 26 % gospodarstw jest podłączonych do kanalizacji sanitarnej. Nie ma, bowiem pewności, czy ścieki z gospodarstw nie objętych kanalizacją sanitarną są we właściwy sposób neutralizowane.

Podsumowując należy stwierdzić, że niska jakość wód powierzchniowych psuje pozytywny wizerunek przyrody powiatu kolbuszowskiego, oraz może wpływać hamująco na rozwój turystyki i rekreacji.

Czynnikiem pozytywnie wpływającym na rozwój turystyki jest występowanie ciekawych obiektów dziedzictwa kulturowego, jak np. muzea, zabytki pałacowe, pomniki przyrody. W powiecie kolbuszowskim obiekty takie licznie występują, należą do nich min.:

Park Etnograficzny w Kolbuszowej (Skansen), na terenie, którego znajduje się 50 obiektów budownictwa drewnianego (chałupy, stodoły, stajnie, spichlerze, chlewy), obiekty przemysłowe (młyn wodny, wiatrak, kuźnie), oraz obiekty małej architektury (kapliczki przydrożne, mostki, studnie, ule kładowe i ramowe). Park ten odtwarza historię i materialny dorobek dwóch grup etnicznych: Lasowiaków i Rzeszowiaków, z przełomu XIX i XX w. Usytuowanie obiektów w Parku, ciekawy krajobraz tworzą swoisty klimat tamtego czasu i stanowi niewątpliwie atrakcję turystyczną;

Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej;

Secesyjny pałac hr. J. Tyszkiewicza, wraz z rządcówką, neogotycką kapliczką i spichlerzem, otoczony rozległym parkiem i stawami;

Park podworski w Trzęsówce - przykład chronionego prawnie okazu starodrzewia;

Eklektyczny dwór z końca XIX w. dr. J. Hupki z secesyjną polichromią z 1909 r., wykonaną przez Karola Frycza, wraz z oficyną, spichlerzem i parkiem w Niwiskach;

Późno klasyczny dwór, wraz z oficyną i spichlerzem z I poł. XIX w., klasycystyczna kapliczka z drewnianą figurą św. Jana Nepomucena w rozległym parku z rzadkim gatunkowo drzewostanem w Stary Dzikowcu.

Kompleks budownictwa sakralnego w Cmolasie (Sanktuarium Przemienienia Pańskiego, kościółek drewniany z XVII w., oraz jeden z największych w Polsce ołtarzy polowych).

Zabytkowe drewniane świątynie w Porębach Dymarskich i Trzęsówce.

Kościół parafialny.

Należy ponadto stwierdzić, że w celu rozwijania branży turystyczno - rekreacyjnej walory przyrodnicze, rekreacyjne powiatu powinny być uzupełniane o częste organizowanie imprez kulturalnych, które są doskonałą okazją na promocję miejscowości turystycznych powiatu. Szczególnie duże znaczenie mają większe imprezy kulturalne, rozrywkowe o znaczeniu regionalnym.

Kolejnymi obiektami, które wzbogacają ofertę turystyczną i poprawiają możliwości obcowania z naturą są zbiorniki retencyjne, ścieżki przyrodnicze, obiekty rekreacyjne jak np. parki wodne, baseny.

Na terenie powiatu kolbuszowskiego jest zorganizowane trzy ścieżki przyrodnicze, o dużych walorach widokowych: „Białkówka”, „Maziarnia” i „Dymarka”. Obecnie powstaje kolejna ścieżka „Świerczów”.

W powiecie kolbuszowskim znajduje się też kryta pływalnia w Cmolasie o wymiarach 12 x 25 m, wzbogacona o 41 m zjeżdżalnię. Kryta pływalnia funkcjonuje w ramach Ośrodka Wypoczynku i Rekreacji w Cmolasie. Planuje się również powstanie podobnego obiektu w Kolbuszowej.

W powiecie Kolbuszowskim znajduje się jeden duży zbiornik retencyjny - zalew „Maziarnia” (ok. 150 ha powierzchni) w Wilczej Woli, usytuowany w sąsiedztwie dużych terenów leśnych. W pobliżu zbiornika wodnego usytuowane są pola biwakowe, oraz domki letniskowe. Powstał również pierwszy z planowanych czterech zbiorników retencyjnych w Cmolasie - Dąbrówce. Ponad to planuje się budowę dużego zbiornika wodnego na pograniczu gminy Raniżów i Głogów Małopolski, oraz kilku mniejszych zbiorników na terenie całego powiatu.

W Kolbuszowej Dolnej- powstał kort tenisowy (sauna, solarium).

W ostatnich latach powstały pierwsze gospodarstwa agroturystyczne.

Obecnie na terenie powiatu kolbuszowskiego funkcjonuje sześć gospodarstw agroturystycznych, oraz trzy stadniny koni.

Powstawanie nowych obiektów rekreacyjnych jest bardzo pozytywnym czynnikiem i jednym z najważniejszych dla przyszłości rozwoju turystyki i rekreacji w powiecie kolbuszowskim. Realizacja planów budowy zbiorników małej retencji na terenie powiatu kolbuszowskiego znacznie przyczyniłaby się do wzbogacenia oferty rekreacyjnej powiatu, oraz do powstawania nowych podmiotów gospodarczych.

Prawdziwy stan rozwoju turystyki w powiecie kolbuszowskim, oraz jej udział w gospodarce powiatu można jednak ocenić na podstawie analizy tabeli nr 7.

Tab. 7. Porównanie bazy noclegowej powiatu kolbuszowskiego i leskiego

Powiaty	Liczba obiektów noclegowych	Liczba miejsc noclegowych	Korzystający z noclegów	Udzielone noclegi.
kolbuszowski	6	251	3405	6956 = 1,9%
leski	53	6476	106799	375180 = 100%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, „Powiaty w Polsce”, Warszawa 2003 r., s. 541.

Z powyższej tabeli wynika, że liczba udzielonych noclegów w powiecie kolbuszowskim stanowi zaledwie ok. 1,9% liczby udzielonych noclegów w powiecie leskim, który jest pod tym względem liderem w woj. podkarpackim. Tak więc udział branży turystycznej w gospodarce powiatu kolbuszowskiego jest obecnie stosunkowo niewielki.

Należy jednak obiektywnie stwierdzić, iż biorąc pod uwagę usytuowanie powiatu kolbuszowskiego, oraz bogactwo przyrody i zabytki dziedzictwa kulturowego, rozwój branży turystyki i rekreacji w powiecie kolbuszowskim jest uzasadniony i powinien się opierać przede wszystkim o stwarzanie możliwości korzystania z walorów przyrodniczych, oraz poprawę i rozwój infrastruktury

podstawowej i rekreacyjnej. Niezbędnym warunkiem rozwoju turystyki jest ponadto promocja powiatu poprzez aktywną działalność kulturalną (np.: organizowanie imprez kulturalnych o zasięgu regionalnym). W związku z tym warto by było zlokalizować na terenie powiatu kolbuszowskiego obiekty (np. amfiteatry), które mogły by być wykorzystywane do organizacji dużych imprez kulturalnych (np. festiwali, koncertów).

Rozwijanie branży turystyki i rekreacji w powiecie kolbuszowskim jest uzasadnione również ze względu na właściwe wykorzystanie specyfiki terenu powiatu kolbuszowskiego do dywersyfikacji zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, co ma szczególne znaczenie w odniesieniu do rolnictwa, które zostało omówione w punkcie 3.2.

Podsumowując niniejszy rozdział należy stwierdzić, że:

- Powiat kolbuszowski posiada atrakcyjną przyrodę, co sprzyja rozwojowi turystyki i rekreacji. Brak szczególnych walorów przyrodniczych, takich jak np. gór, czy dostępu do linii brzegowej morza jest w powiecie kolbuszowskim rekompensowany bogactwem flory i fauny, oraz ogólnie nie zanieczyszczonym środowiskiem przyrodniczym.
- Niska klasa czystości wód powierzchniowych psuje ogólnie atrakcyjny wizerunek przyrody powiatu kolbuszowskiego i może hamować w znaczący sposób rozwój turystyki i rekreacji.
- Usytuowanie powiatu kolbuszowskiego pomiędzy większymi aglomeracjami może zapewnić w powiecie kolbuszowskim dużą liczbę osób z tych aglomeracji chętnych do wypoczynku na łonie natury w powiecie kolbuszowskim.
- Możliwość zwiedzania licznych obiektów dziedzictwa kulturowego dobrze uzupełnia ofertę turystyczną powiatu.
- Pozytywnym jest również fakt, że w powiecie przybywa infrastruktury służącej do rekreacji. (Powstają nowe formy ochrony przyrody, ścieżki edukacyjne, pieszce i rowerowe, zaczęły powstawać gospodarstwa agroturystyczne, stadniny koni, planowane są do budowy nowe obiekty rekreacyjne, zbiorniki retencyjne”).
- Obecna skala rozwoju turystyki w powiecie kolbuszowskim jest nie adekwatnie mała do potencjalnych możliwości, a obecny udział turystyki i rekreacji w gospodarce powiatu jest niewielki.

3. Gospodarcze Uwarunkowania rozwoju powiatu kolbuszowskiego.

3.1. Stan infrastruktury technicznej w powiecie kolbuszowskim.

Obok uwarunkowań przyrodniczych kolejnym czynnikiem, który ma decydujący wpływ na dynamikę rozwoju społeczno - gospodarczego jest dostępność i stan infrastruktury technicznej. Od dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury zależą koszty prowadzenia działalności gospodarczej, koszty i standardy mieszkania i zarobkowania, bezpieczeństwo, wizerunek danej miejscowości, a więc ogólnie perspektywy dalszego rozwoju.

W niniejszym dokumencie za infrastrukturę podstawową przyjęto:

- Układ połączeń drogowych;
- Zaopatrzenie w wodę;
- Zaopatrzenie w energię;
- Odprowadzanie ścieków i neutralizacja odpadów;
- Łączność telekomunikacyjną.

Wskaźniki dotyczące infrastruktury drogowej (dróg powiatowych) w powiecie kolbuszowskim przedstawia tabela nr 8.

Tab. 8. Infrastruktura techniczna powiatu kolbuszowskiego –drogi powiatowe, rok 2002 .

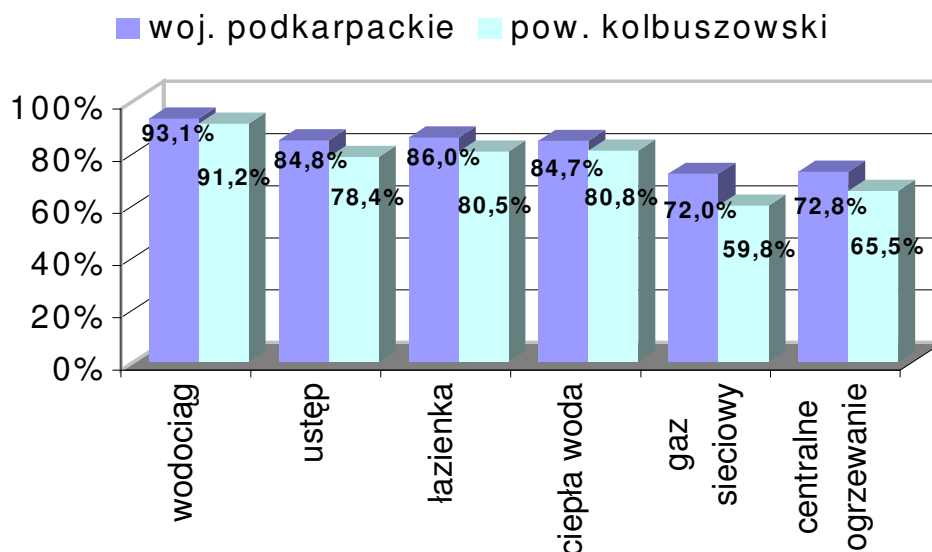
2002 r.	Charakterystyka dróg powiatowych w województwie i w powiecie kolbuszowskim					
	Nawierzchnia twarda w %			Gruntowa w %	Długość ogółem w km	Gęstość w km na 100km ²
	Nie ulepszona	Ulepszona	Ogółem			
woj.podkarpackie	3,3%	89,7%	93,1%	6,9%	6820,3	38,0
pow. kolbuszowski	11,7%	78,8%	90,5%	9,5%	321,8	41,6

Źródło: Opracowanie na podstawie Urząd Statystyczny w Rzeszowie, „Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2003 r”. Rzeszów 2003 r., s. 477.

Z porównania wskaźników dotyczących powiatu kolbuszowskiego na tle województwa wynika, że gęstość dróg powiatowych w powiecie przemawia nieznacznie na korzyść powiatu (41,6/38 km/ km²). Nieco gorzej niż średnia w województwie wypadły pozostałe wskaźniki dotyczące rodzaju nawierzchni dróg.

Dostępność do kanalizacji, wodociągu, gazu i wyposażenie mieszkań, w województwie, powiecie kolbuszowskim i jego gminach przedstawiają rys. 3 i tabela 12.

Rys. 3. Infrastruktura techniczna w mieszkaniach województwa i powiatu, rok 2002.

Źródło: Opracowania na podstawie Urząd Statystyczny w Rzeszowie, „Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2003 r.” Rzeszów 2003 r., s. 372.

Z rys. 3. wynika, że w dziedzinie zaopatrzenia mieszkań w wodę z wodociągu, ciepłą wodę, wyposażenie w łazienkę, powiat kolbuszowski ma wskaźniki nieco gorsze od średniej województwa. Znacznie gorzej powiat wypada, jeśli chodzi o sieć gazociągu, oraz centralne ogrzewanie i ustępiki.

Wyposażenie mieszkań w podstawową infrastrukturę dla poszczególnych gmin powiatu przedstawia tabela nr 9.

Tab. 9. Infrastruktura techniczna gmin powiatu kolbuszowskiego –wyposażenie mieszkań, rok 2002.

wyszczególnienie	Ogółem liczba mieszkań w tys.	w tym mieszkania wyposażone w: [w %]									
		WODOCIĄG		USTĘP SPŁUKIWANY		ŁAZIENKĘ	CIEPLĄ WODĘ	GAZ		CENTRALNE OGRZEWANIE	
		razem	w tym z sieci	razem	w tym podłączone do sieci			sieć	butle	zbiorowe	indywidualne
powiat	14,5	91,0	84,8	78,6	26,2	80,7	80,7	60,0	26,9	8,3	57,2
Gm. Cmolas	1,8	88,9	88,9	77,8	33,3	77,8	77,8	55,6	22,2	0,0	61,1
Gm. Dzikowiec	1,5	86,7	80,0	66,7	20,0	73,3	73,3	26,7	53,3	0,0	53,3
m i w Kolbuszowa	6,1	90,2	83,6	85,2	32,8	85,2	85,2	75,4	13,1	18,0	55,7
m. Kolbuszowa	2,5	96,0	96,0	96,0	76,0	96,0	92,0	92,0	4,0	44,0	48,0
w. Kolbuszowa	3,6	86,1	75,0	77,8	2,8	80,6	80,6	66,7	19,4	0,0	61,1
Gm. Majdan Król.	2,2	95,5	81,8	77,3	27,3	77,3	77,3	63,6	22,7	-	63,6
Gm. Niwiska	1,3	92,3	92,3	76,9	-	76,9	76,9	69,2	15,4	0,0	61,5
Gm. Raniszów	1,7	88,2	88,2	70,6	17,6	76,5	76,5	23,5	64,7	-	58,8

Źródło: Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Kolbuszowskiego -projekt, Kolbuszowa 2004 r., s.10.

Z tabeli nr 9 wynika, że procentowa ilość mieszkań przyłączonych do wodociągu sieciowego wahała się od 88,2% w gminie Raniszów, do 96%

w mieście Kolbuszowa. Zaopatrzenie w ciepłą wodę i w łazienkę miało od 73% mieszkań w gminie Dzikowiec, do 96% w mieście Kolbuszowa. Ustęp splukiwany posiada dwie trzecie mieszkań w gminie Dzikowiec i 96 % w mieście Kolbuszowa. W gaz sieciowy najmniej jest zaopatrzonych mieszkań w gminie Raniżów – 23,5% a najwięcej znów w mieście Kolbuszowa. Pod względem wyposażenia w instalację centralnego ogrzewania wskaźnik miał rozpiętość od 53% w gm. Dzikowiec do 92% w mieście Kolbuszowa.

Z powyższego zestawienia wynika, że pod względem wyposażenia mieszkań w infrastrukturę niekorzystnie wypadają gminy wiejskie, a najkorzystniej wypada miasto Kolbuszowa.

Oprócz dostępności do infrastruktury technicznej warto również zwrócić uwagę na jej jakość. Obecny stan techniczny podstawowej infrastruktury w powiecie kolbuszowskim charakteryzuje tabela nr 10.

Tab. 10. Potrzeby modernizacji infrastruktury technicznej w gminach powiatu kolbuszowskiego, rok 2002.

Gminy powiatu kolbuszowskiego	Potrzeba remontu dróg gminnych	Potrzeba remontu dróg powiatowych	Potrzeba modernizacji istniejącej kanalizacji sanitarnej TAK/NIE	Potrzeba remontu gazociągu TAK/NIE	Potrzeba remontu wodociągów TAK/NIE	Możliwość posiadania stałego łącza internetowego Tak/Nie/Częściowo (Stan na 30 - 05 - 2004) ²
Cmolas	Ok. 60% to drogi polne, ok. 20%- zwirowe, ok. 20% asfaltowe, przeważnie w złym stanie technicznym.	Ok. 65%	NIE	NIE	NIE	Nie
Dzikowiec		Ok. 60%	NIE	NIE	NIE	Nie
M. i Gm. Kolbuszowa		Ok. 40 %	TAK miasto	NIE	NIE	Częściowo
Majdan Królewski		Ok. 60%	NIE	NIE	NIE	Częściowo
Niwiska		Ok. 60%	NIE	NIE	NIE	Nie
Raniżów		Ok. 75 %	NIE	NIE	NIE	Częściowo

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z urzędów poszczególnych gmin, Zarządu Dróg Powiatowych, oraz danych uzyskanych od operatora TP. S.A.

Z tabeli nr 10 wynika, iż najbardziej wymagające poprawy są: drogi gminne, których stan przedstawia się podobnie we wszystkich gminach powiatu, praktycznie można ocenić, że drogi gminne posiadają standard dróg zwirowych. Bardzo nie korzystnie przedstawia się również sytuacja z drogami powiatowymi w poszczególnych gminach, gdzie od ok. 40 % do ok. 75 % długości dróg

² Dane uzyskane od operatora TP. S.A. Należy również wziąć pod uwagę, że operatorzy instalują urządzenia techniczne na tych centralach, gdzie znajdzie się dostateczna ilość osób chętnych na korzystanie w dany sposób (np. „SDI”, „NEOSTRADA”) z usług internetowych. W mniejszych miejscowościach rozpowszechnione jest korzystanie z internetu poprzez modemy. Ponad to, jeżeli w gminie istnieje możliwość korzystania ze stałego łącza, to dotyczy to tych abonentów, którzy mieszkają w odległości mniejszej niż 8 km od centrali, a przewody telekomunikacyjne spełniają określone parametry, co do możliwości przesyłu. Alternatywnym rozwiązaniem jest, więc przesył danych drogą radiową i prawdopodobnie takie rozwiązania będą stosowane, co raz częściej na obszarach o rozproszonej zabudowie.

wymaga modernizacji, z czego połowa pilnie. Dobrze wypada stan wodociągów, gazociągów i kanalizacji sanitarnej, zapewne dla tego, że stosunkowo nie dawno powstały, z wyjątkiem kanalizacji w mieście Kolbuszowa – gdzie należy w perspektywie kilku lat przeprowadzić jej modernizację. Kanalizacja w Kolbuszowej ma już wiele lat i w roku 2002 miały miejsce poważne awarie, kosztowne dla miasta. Telekomunikacja w gminach powiatu kolbuszowskiego, według danych z gmin jest rozwinięta w pełni, ponadto jest uzupełniana telefonią komórkową. Niekorzystnie jednak przedstawia się sytuacja obszarów wiejskich, pod względem możliwości technicznych korzystania z internetu przez stałe łącze.

Omawiając infrastrukturę techniczną w powiecie, należy również poddać analizie gospodarkę ściekową i odpadami. Z tabeli nr 12 wynika, że 84 % mieszkań korzysta z wodociągu, zaś 26 % korzysta z ustępu podłączonego do kanalizacji. Zachodzą, więc obawy, czy ścieki w ilości różnicy pomiędzy 84% a 26 % są we właściwy sposób neutralizowana bez zagrożenia dla środowiska i ujęć wody pitnej?

Na terenie powiatu działa 5 oczyszczalni ścieków komunalnych o łącznej przepustowości 5057 m³/d obsługujących 18049 osób, co stanowi 28,9% ludności. Planuje się, że do roku 2015 będzie funkcjonowało 11 oczyszczalni ścieków, obsługujących 46490 mieszkańców, co będzie stanowiło ok. 74,5% mieszkańców.

W ogólnym zarysie kierunki przepływu odpadów komunalnych kształtują się następująco:

Odpady komunalne wytworzone na terenie powiatu są składowane na następujących wysypiskach:

- w Kolbuszowej z terenów gmin Cmolas, Kolbuszowa, Niwiska i Dzikowiec. Wysypisko to przeznaczone jest do zamknięcia z końcem 2005r. i rekultywacji.
- w Krzątce z terenów gminy Majdan Królewski. Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami zakłada koniec jego eksploatacji w roku 2010.
- w Dynowie z terenu gminy Dzikowiec i Cmolas.
- w Kozodrzy z terenu gmin Ranizów, Niwiska i Cmolas.

Po zamknięciu w/w składowisk cały strumień odpadów zostanie skierowany do zakładu pirolizy w Tarnobrzegu. Mniej zalecaną możliwością jest ich wywóz na składowiska w Kozodrzy i/lub w Mielcu.

„Import” odpadów, tj. przywóz odpadów z poza powiatu nie występuje w tej grupie odpadów.

„Eksport” dotyczy odpadów z terenu gminy Ranizów, Cmolas i Niwiska, które są częściowo wywożone do Kozodrzy oraz z terenu gminy Dzikowiec i Cmolas, które są częściowo wywożone do Dynowa.

Stosunkowo małe ilości surowców wtórnych i część odpadów z rejonu Majdan Królewski usuwanych jest przez MPGKiM Nw. Dęba. Stanowią one jednak strumień rzędu kilku procent ogólnej masy odpadów komunalnych objętych obecnym systemem.

Z danych urzędów gmin wynika, iż selektywna zbiórka odpadów jest słabo rozwinięta i mało popularna w gospodarstwach powiatu kolbuszowskiego.

Na podstawie powyższej analizy gospodarki odpadami w można stwierdzić, iż w celu obniżenia kosztów składowania odpadów wskazane jest podjęcie segregacji śmieci, oraz ogólnie prowadzenie takiej gospodarki odpadami, która spowoduje zmniejszenie ilości odpadów deponowanych na składowiskach w jednostce czasu.

Obecność w gminie zorganizowanego ich odbioru i umiarkowana cena bądź powszechna opłata na ten cel, skłania mieszkańców do zbiórki, segregacji śmieci. Brak łatwo dostępnych rozwiązań powoduje, że ludzie pozbywają się odpadów „na dziko”: np. wyrzucając je do lasu, potoków, zakopują w ziemi, spalają, itp.

Problemem w powiecie kolbuszowskim jest również kwestia usuwania materiałów zawierających azbest, np. pokryć dachowych, których transport na miejsce składowania jest kosztowny i często przewyższa możliwości finansowe zarówno powiatu, jak i jego mieszkańców.

Podsumowując infrastrukturę w powiecie należy stwierdzić, że:

- Zaznaczają się wyraźne dysproporcje wskaźników pomiędzy miastem Kolbuszowa, a resztą gmin wiejskich, na niekorzyść tych drugich.
- Sieć gazociągowa, a szczególnie kanalizacji sanitarnej wymaga jeszcze rozbudowy, głównie na terenach wiejskich.
- Bardzo nie korzystnie przedstawiają się wskaźniki dotyczące dróg powiatowych i gminnych. Drogi powiatowe i gminne w zdecydowanej większości wymagają modernizacji nawierzchni.
- Aby uporządkować gospodarkę odpadami w powiecie kolbuszowskim warto popularyzować segregację odpadów.

3.2. Analiza rynku pracy w powiecie kolbuszowskim.

Rynek pracy odzwierciedla specyfikę uwarunkowań rozwojowych danego obszaru ponieważ pozwala określić, czy powiat kolbuszowski jest dla jego mieszkańców terenem atrakcyjnym pod względem osiągania dochodów. Ponadto analiza rynku pracy pomoże w charakterystyce i określeniu głównych problemów lokalnego rynku pracy.

Z rozmieszczenia ludności, oraz z układu komunikacyjnego można wnioskować, że miasto Kolbuszowa jest najsilniej oddziałującym ośrodkiem gospodarczym na terenie powiatu kolbuszowskiego. Przedstawiona poniżej analiza struktury i rozmieszczenia podmiotów gospodarczych w powiecie kolbuszowskim pomoże również w określeniu, gdzie w badanym powiecie znajdują się największe lokalne centra rozwoju gospodarczego.

Tabela 11 pokazuje liczbę podmiotów gospodarczych skoncentrowanych w poszczególnych gminach omawianego powiatu.

Tab. 11. Ilościowe zestawienie podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu kolbuszowskiego.

Województwo, powiat, gminy	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON w branżach									
	Przemysł		Budownictwo	Handel, naprawy	Łączność, transport, gospodarka magazynowa	Obsługa nieruchomości, firm, nauka	Edukacja	Ochrona zdrowia, opieka społeczna	Ogółem	Na km ²
	W tym przetwórstwo przemysłowe	Ogółem								
woj. podkarpackie	15188	15443	13799	48763	10264	17545	3847	6112	115773	6,5
pow. Kolbuszowski	332	340	390	913	256	247	84	118	2348	3,0
m. Kolbuszowa	101	103	71	338	44	115	20	71	762	96,5
Cmolas	34	36	69	82	31	14	9	1	242	1,8
Dzikowiec	18	19	29	58	17	11	8	7	149	1,2
Kolbuszowa	87	88	76	208	82	60	20	18	552	7,7
Majdan Królewski	33	34	85	120	26	20	8	10	303	1,9
Niwiska	27	27	32	41	30	10	9	2	151	1,6
Raniżów	32	33	28	66	26	17	10	9	189	2,0

Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2003 r. Rzeszów 2003 r., s. 520.

Z tabeli 11 wynika, iż największa koncentracja podmiotów gospodarczych ma miejsce w mieście Kolbuszowa (ilość– 762, 96,5na km²). Następnie 552 podmioty znajduje się w pozostałych miejscowościach gminy Kolbuszowa. Można, więc stwierdzić, że w powiecie kolbuszowskim występuje ścisły związek pomiędzy rozmieszczeniem ludności, oraz rozmieszczeniem podmiotów gospodarczych. Kolejnymi większymi na skalę powiatu centrami rozwoju gospodarczego są gmina Majdan Królewski (303 podmioty) i Cmolas (242 podmioty). Liczby dwustu podmiotów nie przekraczają gminy Raniżów, Niwiska i Dzikowiec. Tak, więc na gminę Kolbuszowa przypada 1314 z wszystkich 2348 podmiotów powiatu. W sumie na pozostałe gminy przypada 1034 podmioty, a w tym na gminy Cmolas i Majdan Królewski- łącznie 545

podmioty, zaś na pozostałe trzy gminy przypada w sumie 489 podmiotów gospodarczych. Jeśli by wziąć pod uwagę usytuowanie gmin, ich siedzib, oraz układ komunikacji dróg w powiecie, to można by stwierdzić, że 1859 podmiotów gospodarczych na 2348 wszystkich (blisko 80%), jest rozmieszczone wzdłuż drogi krajowej nr 9, co wskazuje na ścisły związek lokalizacji działalności gospodarczych, oraz dostępności do komunikacji drogowej.

Znacznie niższa niż w skali całego województwa liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na jednostkę powierzchni wskazuje na stosunkowo słaby stopień uprzemysłowienia powiatu kolbuszowskiego.

Miasto i Gmina Kolbuszowa wiedzie wyraźny prymat pod względem ilości we wszystkich kategoriach działalności podmiotów, z wyjątkiem budownictwa, które jest porównywalne z gminą Cmolas i nawet mniejsze od gminy Majdan Królewski. Potwierdza to tabela 12 gdzie widać duży udział branży budownictwa w obu tych gminach (ponad 28 %).

Tab. 12: Procentowy udział branż podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu kolbuszowskiego.

Województwo, powiat, gminy	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON w branżach w 2002 r.							
	Przemysł		Budownictwo	Handel, naprawy	Łączność, transport, gospodarka magazynowa	Obsługa nieruchomości, firm, nauka	Edukacja	Ochrona zdrowia, opieka społeczna
	W tym przetwórstwo przemysłowe	Ogółem						
woj. podkarpackie	13,1%	13,3%	11,9%	42,1%	8,9%	15,2%	3,3%	5,3%
pow. Kolbuszowski	14,1%	14,5%	16,6%	38,9%	10,9%	10,5%	3,6%	5,0%
M. Kolbuszowa	13,3%	13,5%	9,3%	44,4%	5,8%	15,1%	2,6%	9,3%
Cmolas	14,0%	14,9%	28,5%	33,9%	12,8%	5,8%	3,7%	0,4%
Dzikowiec	12,1%	12,8%	19,5%	38,9%	11,4%	7,4%	5,4%	4,7%
Kolbuszowa	15,8%	15,9%	13,8%	37,7%	14,9%	10,9%	3,6%	3,3%
Majdan Królewski	10,9%	11,2%	28,1%	39,6%	8,6%	6,6%	2,6%	3,3%
Niwiska	17,9%	17,9%	21,2%	27,2%	19,9%	6,6%	6,0%	1,3%
Raniżów	16,9%	17,5%	14,8%	34,9%	13,8%	9,0%	5,3%	4,8%

Źródło: Opracowanie na podstawie: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, *Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2003 r. Rzeszów 2003 r.*, s. 520.

Z tabeli 12 wynika, że w całym powiecie, oraz w największym ośrodku rozwoju gospodarczego (Kolbuszowej) dominuje handel i naprawy (38,9 i 44,4%). W powiecie kolbuszowskim o 4,7% większy jest udział branży budownictwa niż średni udział tej branży podmiotów w województwie. Potwierdza się więc to, że rozwój gospodarczy powiatu kolbuszowskiego jest ściśle powiązany z obfitością i rodzajem występujących tu surowców mineralnych³.

W gminie Kolbuszowa w przyległych do miasta miejscowościach wyraźnie większy niż w mieście jest udział procentowy następujących branż: łączność, transport i gospodarka magazynowa o 8,9%, budownictwo o 4,5%, natomiast mniejszy o 4,2% jest udział podmiotów z branży obsługi nieruchomości, firm, nauka.

Różnice można wyjaśnić w ten sposób, że w obrębie miasta trudniej jest o duży plac z dobrym dojazdem dla potrzeb branży magazynowej,

³ Zobacz punkt 1.2.

i budownictwa, zaś biura obsługi nie zajmują dużo miejsca i ekonomicznie uzasadnione jest by były skoncentrowane tam gdzie potencjalnie można spotkać najwięcej klientów, a więc w centrum.

W gminie Majdan królewski dominuje również handel i naprawy – 39,6%, oraz budownictwo – 28,1% i przemysł 11,2%

W gminie Cmolas podobnie jak w gminie Majdan Królewski procentowo dominuje handel i naprawy, oraz budownictwo i przemysł (33,9% – 28,5% – 14,9%).

W gminie Dzikowiec procentowo dominuje również handel i naprawy, oraz budownictwo i przemysł (38,9% – 19,5% – 12,8%).

W gminie Niwiska procentowo dominuje kolejno handel i naprawy, budownictwo, łączność, transport i gospodarka magazynowa, oraz przemysł (27,2% – 21,2% – 19,9% – 17,9%).

W gminie Raniżów procentowo dominuje kolejno handel i naprawy, przemysł, budownictwo, oraz łączność, transport i gospodarka magazynowa (34,9% – 17,5% – 14,8% – 13,8%).

Dużą koncentrację podmiotów gospodarczych w mieście Kolbuszowa na tle całego powiatu potwierdza również tabela nr 13.

Tab. 13. Procentowy udział branż podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu kolbuszowskiego.

Ogółem 2002 r.	Sklepy	Stacje Paliw
pow. kolbuszowski	500	17
m. Kolbuszowa	200	5

Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2003 r. Rzeszów 2003 r., s. 480.

Z tabeli 13 wynika, iż prawie jedna trzecia stacji paliw i ponad jedna trzecia sklepów całego powiatu znajduje się w mieście Kolbuszowa.

Charakterystykę rynku pracy w oparciu o procentowe rozmieszczenie osób pracujących w podmiotach o poszczególnych przedziałach liczby osób w nich zatrudnionych, przedstawia tabela 14.

Tab. 14. Rozkład zatrudnienia ogółu pracujących.

Województwo i powiat	Procentowe zatrudnienie w podmiotach gospodarczych o liczbie zatrudnionych pracowników w 2002 r.			
	mniej niż 9	10 - 49	50 - 200	201 i więcej
woj. podkarpackie	35,6	18,4	16,1	29,9
pow. kolbuszowski	39,5	25,0	11,8	23,7

Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2003 r. Rzeszów 2003 r., s. 526.

Z tabeli 14 wynika, że w powiecie kolbuszowskim najwięcej osób znajduje pracę w małych podmiotach, kilkuosobowych – 39,5%. Wskaźnik ten jest wyższy od średniej w województwie o 3,9%. W kolejnej grupie podmiotów 10 – 49 osób w powiecie kolbuszowskim zatrudnienie znajduje 25 % ogółu pracujących Wskaźnik ten jest wyższy od średniej dla województwa o 6,5%. Kolejna grupa podmiotów zatrudniających 201 i więcej osób klasuje się na trzecim miejscu i zatrudnia 23,7% ogółu pracujących w powiecie. Wskaźnik jest

niższy od średniej dla województwa o 6,2%. Najmniej (11,8%) osób pracuje w podmiotach o liczbie zatrudniających pomiędzy 50 a 200 osób. Wskaźnik ten jest również niższy od średniej dla województwa o 4,3%.

Podsumowując można stwierdzić, że obecnie pod względem zatrudnienia największe znaczenie w powiecie kolbuszowskim mają podmioty małe, razem pracuje w nich 64,5% ogółu osób zatrudnionych. W podmiotach średnich i większych pracuje razem 35,5% ogółu. Średnia dla woj. podkarpackiego przedstawia się podobnie, jednakże ze stosunkiem 54% małe i 46% średnie i większe. Tak, więc w podmiotach dużych w powiecie pracuje stosunkowo o ok. 10% mniej ogółem zatrudnionych niż w dużych podmiotach w województwie.

W charakterystyce rynku pracy warto przeanalizować średnie miesięczne dochody mieszkańców powiatu kolbuszowskiego. Tabela 15 przedstawia średnie - miesięczne zarobki mieszkańców powiatu kolbuszowskiego z 2002 r., oraz średnią w województwie.

Tab. 15. Średnie sektorowe miesięczne zarobki w powiecie kolbuszowskim i w województwie podkarpackim.

Miesięczne średnie zarobki sektorowo 2002 r.			
w PLN	sektor prywatny	sektor publiczny	średnio
pow. kolbuszowski	1448	2023	1742
woj. podkarpackie	1713	2026	1875

Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, *Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2003 r.* Rzeszów 2003 r., s. 354, 495.

Z tabeli 15 wynika, że średnie zarobki w powiecie kolbuszowskim są niższe od średniej dla województwa. Największa różnica na niekorzyść powiatu występuje w sektorze prywatnym, zarobki w tym sektorze w powiecie kolbuszowskim są niższe od średniej w województwie o 265 złotych.

Nie korzystnie przedstawiają się również dochody budżetowe powiatu kolbuszowskiego na mieszkańca. Przy średniej w kraju ok. 1100 złotych, w powiecie kolbuszowskim wskaźnik ten mieści się w najniższym przedziale 186 – 412 złotych.

Analizując rynek pracy warto zbadać rozkład zatrudnienia w sektorach: rolniczym, przemysłowym i w usługach. Tabela 16 przedstawia procentowe rozmieszczenie pracujących w wymienionych wcześniej sektorach.

Tab. 16. Rozkład zatrudnienia w powiecie kolbuszowskim i w województwie podkarpackim w 2002 r.

W % ogółem	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybołówstwo, rybactwo	Przemysł, budownictwo	Usługi ogółem
woj. podkarpackie	30 (Polska 22)	28,9	41,1
pow. kolbuszowski	56,5	16	27,5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, „Powiaty w Polsce”, Warszawa 2003 r., s. 357.

Z powyższej tabeli wynika, że ponad połowa (56, 5%) z pracujących w powiecie kolbuszowskim pracuje w rolnictwie. W przemyśle i w usługach

pracuje kolejno 16 i 27,5% ogółu zatrudnionych. Zatrudnienie w rolnictwie w badanym powiecie (56,5%) jest zdecydowanie wyższe niż średnia tego wskaźnika dla województwa (30%), i dla kraju (22%).

Nawiązując do analizy tabeli 16 dosyć zaskakująco wypadają wskaźniki dotyczące głównych źródeł utrzymania przedstawione w tabeli nr 217.

Tab. 17. Ludność według głównych źródeł utrzymania w 2002 r.

W % ogólnej liczby mieszkańców	w rolnictwie	poza rolnictwem	niezarobkowe	na utrzymaniu
woj. podkarpackie	4,0%	24,3%	26,9%	40,1%
pow. kolbuszowski	7,3%	22,5%	26,6%	43,6%

Źródło: Opracowanie na podstawie: Główny Urząd Statystyczny, „Powiaty w Polsce”, Warszawa 2003 r., s.186,187.

Na podstawie tabeli 16 można by było wstępnie przypuszczać, iż udział rolnictwa w głównych źródłach utrzymania mieszkańców powiatu kolbuszowskiego, oraz województwa ogółem powinien być dość znaczny. Z tabeli 17 wynika jednak coś innego, mianowicie 56,5% mieszkańców powiatu i 30% mieszkańców województwa podkarpackiego deklarując pracę w rolnictwie, zadeklarowało jednocześnie, że tylko dla 7,3% mieszkańców powiatu i dla 4% mieszkańców województwa ogółem, rolnictwo jest głównym źródłem dochodu. Sytuacja taka wskazuje, że generalnie mieszkańcy województwa, oraz powiatu kolbuszowskiego utrzymują się z poza rolniczych źródeł dochodu, (choć w powiecie kolbuszowskim udział 7,3% rolnictwa w głównych źródłach dochodu jest znaczącym źródłem dochodu).

Z analizy specyfiki powiatu kolbuszowskiego (niski stopień uprzemysłowienia, mała gęstość zaludnienia, oraz wysokie deklarowane zatrudnienie w rolnictwie) wynika, iż powiat kolbuszowski ma zdecydowanie charakter rolniczy. Warto, więc przeanalizować rolnictwo w powiecie kolbuszowskim, aby poznać strukturę obszarową gospodarstw rolnych w kontekście źródła dochodów.

Niewątpliwie w gospodarowaniu zachodzi związek pomiędzy skalą, a efektywnością, a tym samym dochodowością produkcji rolnej. Skala produkcji ma bezpośredni związek z wielkością obszarową gospodarstw rolnych. Strukturę obszarową gospodarstw rolnych w powiecie kolbuszowskim przedstawia tabela 18.

Tab. 18. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych w powiecie kolbuszowskim w roku 2002.

Województwo, powiat, gminy	Struktura obszarowa gospodarstw rolnych w % z ogólnej ich liczby w 2002 r.						Przeciętna wielkość w ha
	do 1 ha	1,01 - 1,99 ha	2-2,99 ha	3-4,99 ha	5-9,99 ha	10 i więcej ha	
woj. podkarpackie	36,5%	24,0%	13,8%	15,1%	8,9%	1,7%	2,60 (6,6 Polska)
pow. Kolbuszowski	15,4%	18,1%	15,3%	26,9%	22,1%	2,3%	3,52
M. Kolbuszowa	47,4%	28,6%	10,7%	6,0%	4,3%	3,0%	4,44
Cmolas	12,4%	13,9%	13,3%	31,8%	26,2%	2,3%	5,36
Dzikowiec	8,8%	13,2%	10,4%	28,0%	34,2%	5,3%	6,28
Kolbuszowa	19,5%	21,9%	17,0%	24,3%	15,6%	1,7%	7,20
Majdan Królewski	19,9%	19,7%	17,4%	25,9%	16,4%	0,6%	8,12
Niwiska	9,3%	19,5%	18,9%	31,5%	19,3%	1,5%	9,04
Raniszów	9,1%	13,5%	13,0%	27,1%	33,5%	3,8%	9,96

Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2003 r. Rzeszów 2003 r., s. 471 - 472.

Z tabeli 18 wynika, że średnia wielkość gospodarstw w powiecie kolbuszowskim (3,52 ha) jest nieco wyższa niż średnia w województwie (2,6 ha), ale zdecydowanie mniejsza niż średnia dla kraju (6,6 ha).

Z tabeli 18 można zaobserwować prawidłowość, że im bardziej rozwinięta gospodarczo gmina, (miasto), tym większe rozdrobnienie gospodarstw rolnych (większa liczba gospodarstw o powierzchni do 1,99 ha i mniejsza liczba gospodarstw od 3 ha i większych). Np. w mieście Kolbuszowa gospodarstwa do 2 ha stanowią 76% wszystkich zaś od 3 ha i większe to tylko 13,3% ogółu, a w gminie Dzikowiec gospodarstwa do 2 ha stanowią 22% wszystkich zaś od 3 ha i więcej - 67,5% ogółu. Na podstawie tej zależności można wnioskować, że znaczna część gospodarstw rolnych, szczególnie tych małych obszarowo bardziej pełni rolę działek uprawnych niż gospodarstwa rolne funkcjonującego samodzielnie w oparciu o własną produkcję rolną. Kolejny raz potwierdza się więc teza, że znaczna część gospodarstw rolnych pełni jedynie funkcję uzupełniającą w strukturze źródeł utrzymania właścicieli gospodarstw rolnych^{4 5}.

Pomimo niekorzystnych wskaźników nie należy jednak umniejszać przeszłej ani też przyszłej roli rolnictwa dla rozwoju powiatu kolbuszowskiego. Rolnictwo dla mieszkańców powiatu kolbuszowskiego było zawsze zabezpieczeniem minimum bytowego w trudniejszych dla gospodarki powiatu okresach. Ponadto usytuowanie obszarów rolniczych pomiędzy aglomeracjami miejskimi daje potencjalnie duży rynek zbytu dla płodów rolnych, a jednocześnie możliwość zabezpieczenia „zdrowej” żywności dla tych aglomeracji. Ponadto otwarcie rynków zachodnich może spowodować zwiększenie zapotrzebowania na polskie płody rolne i ich przetwory.

Warto również wspomnieć, iż zgodnie z wymogami ochrony środowiska, w przyszłości rósł będzie udział surowców odnawialnych (np. słoma, drewno) w surowcach energetycznych wykorzystywanych np. do ogrzewania pomieszczeń, co również będzie czynnikiem sprzyjającym rozwojowi rolnictwa.

Obecnie jednak biorąc pod uwagę duże zatrudnienie w rolnictwie należy przypuszczać, że w powiecie kolbuszowskim mamy również do czynienia ze znacznym bezrobociem ukrytym, (przeludnieniem agrarnym) gdyż w miarę wzrostu wydajności gospodarstw, oraz przybywania miejsc pracy poza rolnictwem będzie postępowało odchodzenie od rolnictwa, przez co stopa bezrobocia w powiecie będzie miała stale wysoką tendencję.

Biorąc pod uwagę niski stopień uprzemysłowienia, dwukrotnie mniejszą liczbę podmiotów gospodarczych na jednostkę powierzchni niż średnia w województwie, znacznie niższe średnie dochody na mieszkańca niż w innych powiatach, można przypuszczać, że lokalna podaż miejsc pracy jest również nie wielka w stosunku do innych powiatów.

Aby móc określić w przybliżeniu ile osób z pracujących i zamieszkujących w powiecie kolbuszowskim pracuje poza powiatem, można zbudować

⁴ *Należy jednak obiektywnie stwierdzić, że wielkość obszarowa nie jest głównym determinantem zyskowności gospodarstwa rolnego, np. małe wyspecjalizowane gospodarstwo rolne, w którym wyprodukowany efekt finalny nie jest liczny, ale jest drogi i wyprodukowany ekologicznie może przynosić również znaczące dochody.*

⁵ *Zobacz również główne dochody z tab. 17.*

uproszczony model rynku pracy powiatu kolbuszowskiego i okolic, w których potencjalnie zatrudnieni są mieszkańcy badanego powiatu. Zgodnie, z tab. 19 model zamyka się w obrębie lokalnego rynku pracy, oraz kilku najbliższych i najmocniej oddziaływujących rynków pracy.

Tab. 19. Ilość podmiotów gospodarczych przypadających na 10 osób w poszczególnych powiatach wybranych do celu przeprowadzenia analizy.

Powiat	Ilość podmiotów gospodarczych danego powiatu przypadająca na 10 osób pracujących zamieszkujących dany powiat
Kolbuszowski	2,0
Mielecki	2,3
Stalowowolski	2,7
Tarnobrzski - grodzki	4,2
Rzeszowski - grodzki	2,7
Średnia	2,76

Źródło: Opracowanie na podstawie: Główny Urząd Statystyczny, „Powiaty w Polsce”, Warszawa 2003 r., s.357,367,368.

Z tabeli 19 widać, że w powiecie kolbuszowskim na dziesięć osób pracujących przypada najmniejsza liczba podmiotów gospodarczych (2). Średnio w przyjętym modelu na 10 osób przypada 2,76 podmiotu gospodarczego. W powiecie kolbuszowskim znajduje się ok. 2760 podmiotów, które dadzą zatrudnienie ($[2760 \times 10] / 2,76 = 10000$) 10 - ciu tys. osób. Osób zamieszkujących i pracujących w powiecie jest 14117. Z tego wynika, że dla ($14117 - 10000 = 4117$) 4117 osób brakuje miejsc pracy w granicach powiatu kolbuszowskiego, co stanowi ($4117 / 14117 \times 100\%$) 29,2% ogółu osób pracujących zamieszkałych na terenie powiatu kolbuszowskiego. Według modelu, w sytuacji gdyby wszystkie miejsca pracy w powiecie kolbuszowskim były obsadzone wyłącznie przez mieszkańców powiatu, to pracy w badanym powiecie zabrakłoby dla ok. 4117 osób (ok. 30%osób, które obecnie pracują, nie licząc bezrobotnych). Tak, więc liczbę 4117 należy powiększyć o liczbę tych osób, które nie zamieszkują powiatu kolbuszowskiego, ale w nim pracują. Z powyższej analizy wynika, więc, że pobliskie ośrodki gospodarcze, dla mieszkańców powiatu kolbuszowskiego mają bardzo duże znaczenie, oraz pozytywny wpływ na możliwość znalezienia pracy.

Analizując rynek pracy warto również zwrócić uwagę na problem społeczny, jakim jest bezrobocie. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w grudniu 2002 r. stopa bezrobocia w powiecie kolbuszowskim wynosiła 17, 1%, tj. o 0,2% wyższa od średniej w województwie podkarpackim i zaledwie o 0,9% niższa niż średnia w całym kraju.

W powiecie kolbuszowskim bezrobotni z obszarów wiejskich stanowili ponad 86% ogółu wszystkich bezrobotnych powiatu, wskazuje to na istnienie największych barier w dostępie do rynku pracy dla mieszkańców obszarów wiejskich.

Ogólną charakterystykę osób bezrobotnych w powiecie kolbuszowskim przedstawia tab. 20.

Tab. 20. Bezrobotni powiatu kolbuszowskiego pod względem struktury wiekowej, wykształcenia, stażu, czasu oczekiwania na pracę w roku 2003.

Bezrobotni pod względem struktury wiekowej		Bezrobotni pod względem wykształcenia		Bezrobotni pod względem stażu pracy.		Bezrobotni pod względem czasu oczekiwania na pracę	
Przedział wiekowy	% ogółu bezrobotnych	Wykształcenie	% ogółu bezrobotnych	Przedziały w latach	% ogółu bezrobotnych	Czas oczekiwania na pracę	% ogółu bezrobotnych
15-17 lat	0,02%	wyższe	3%	Do roku	40,74	do miesiąca	7
18-24	28,40%	ogólnokształcące	6%	1 - 5	11,20	1-3 miesiące	12
25-34	30,60%	policealne i średnie podstawowe	19%	5 - 10	6,63	3-6 miesięcy	11
35-44	25,90%	podstawowe	32%	10 - 20	8,30	6-12 miesięcy	14
45-55	13,30%	zasadnicze zawodowe	40%	20 - 30	4	12-24 miesiące	18
55-59	1,30%	suma bezrobotnych w powiecie kolbuszowskim w XII 2002 r.	5758	30 i więcej	0,37	pow. 24 miesięcy	38
60 i więcej	0,03%			Bez stażu	28,76		

Źródło. Powiatowy Urząd Pracy w Kolbuszowej, „Analiza Problemów Bezrobocia w Powiecie Kolbuszowskim w 2003 r.” – opracowanie roczne, Kolbuszowa 2004 r. s. 11, 12, 14, 15.

Z tab. 20 wynika, że problem bezrobocia dotyczy szczególnie osób w wieku od 18 do 44 lat, przy czym największy udział wśród osób bezrobotnych przypada na osoby w przedziale wiekowym 18 – 24 lat. Jest to również potwierdzone faktem, iż największy udział osób bezrobotnych to osoby bez stażu (28,7%) i praktyki (w tym z praktyką do roku) – 40,74%.

Jeśliby przeanalizować strukturę osób bezrobotnych pod względem wykształcenia, to wyraźnie zaznacza się, że osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym (3%) jest znacznie mniej niż osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym (72%).

Niepokojący jest fakt, że wśród osób bezrobotnych największy jest udział osób pozostających bez pracy dłużej niż rok, a więc trwale (56%).

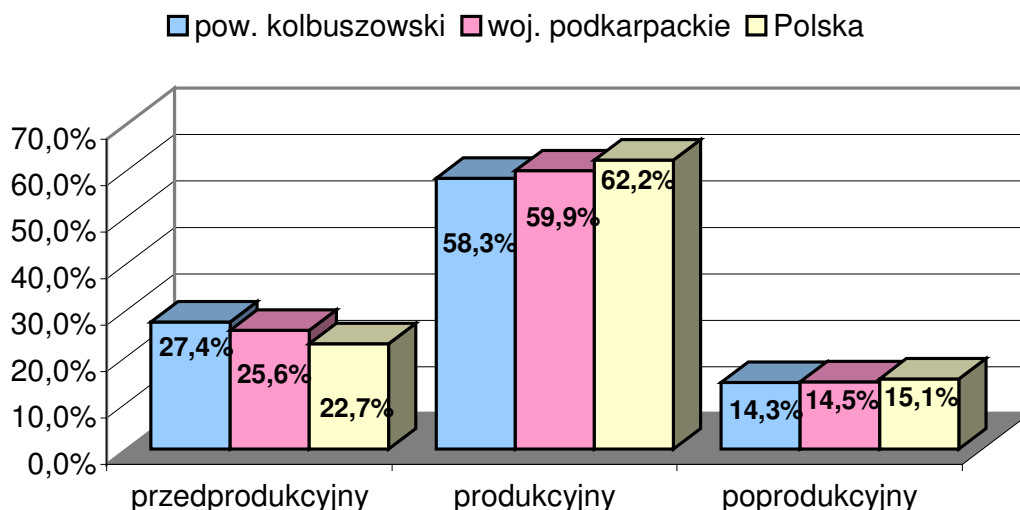
Z analizy struktury osób bezrobocia w powiecie kolbuszowskim wynika, że bezrobocie najbardziej dotyka ludzi młodych, bez stażu, oraz osoby o niskim poziomie wykształcenia.

Na redukcję wskaźnika stopy bezrobocia w badanym powiecie znaczący wpływ ma korzystne usytuowanie powiatu pomiędzy dużymi ośrodkami gospodarczymi znajdującymi się w niedalekiej odległości od granicy powiatu kolbuszowskiego (Rzeszów Mielec, Stalowa Wola, Tarnobrzeg, Nowa Dęba, Nisko). Dzięki temu znaczna część mieszkańców wiejskich miejscowości powiatu kolbuszowskiego (ok. 30%) ma możliwość podjęcia pracy poza terenem powiatu, dojeżdżając po kilkanaście - kilkadziesiąt kilometrów.

Dla analizy rynku pracy ważne są również wskaźniki demograficzne określające udział osób w wieku produkcyjnym, przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Wskaźniki te bowiem pozwalają określić, potencjał siły roboczej na danym obszarze.

Wartości procentowe tych wskaźników w roku 2002 przedstawia rys. 4.

Rys. 4. Procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym w ogólnej liczbie w powiecie kolbuszowskim, województwie podkarpackim, oraz w kraju.

Źródło: Opracowanie na podstawie: Główny Urząd Statystyczny, „Powiaty w Polsce”, Warszawa 2003 r., s.141

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, zgodnie z rys. 4 w powiecie kolbuszowskim osoby w wieku przedprodukcyjnym w 2002 r. stanowiły 27,4%, (w woj. 25,6%, a w kraju 22,7%). Osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 58,3%, (w woj. 59,9%, a w kraju 62,2%). Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 14,3%, (w woj. 14,5%, a w kraju 15,1%). Przytoczone wskaźniki świadczą, iż społeczeństwo, oraz potencjalne kadry pracownicze w powiecie kolbuszowskim są na tle kraju i województwa podkarpackiego stosunkowo młode.

Podsumowując analizę rynku pracy można wyciągnąć następujące wnioski:

- Powiat kolbuszowski jest obszarem stosunkowo słabo uprzemysłowionym i mało atrakcyjnym pod względem osiągania dochodów.
- Niewielka podaż miejsc pracy w obrębie powiatu kolbuszowskiego jest znacznie rekompensowana możliwością dojeżdżania (na odległość od kilkunastu, kilkudziesięciu kilometrów) do pracy w ośrodkach gospodarczych sąsiadujących z powiatem kolbuszowskim.
- Społeczeństwo, oraz potencjalne kadry pracownicze w powiecie kolbuszowskim są stosunkowo młode.
- Lokalny rynek pracy jest w stanie dać pracę ok. 70 - ciu % z osób pracujących i zamieszkujących w powiecie kolbuszowskim, zaś, co najmniej 30 % z nich dojeżdża do pracy poza teren powiatu.
- W oparciu o rozmieszczenie podmiotów gospodarczych można stwierdzić, że na lokalnym rynku pracy powiatu kolbuszowskiego najatrakcyjniejszym miejscem pod względem możliwości znalezienia pracy jest miasto Kolbuszowa.

- Największe znaczenie dla lokalnego rynku pracy mają podmioty małe zatrudniające kilka - kilkadziesiąt osób, następnie, kolejno duże i średnie.
- Wśród lokalnych branż podmiotów gospodarczych dominuje handel i naprawy, a następnie branża budownictwa.
- Średnie dochody miesięczne mieszkańców powiatu kolbuszowskiego są wyraźnie niższe od średnich dochodów mieszkańców dla województwa .
- Dochody budżetowe powiatu kolbuszowskiego na mieszkańca są znacznie niższe od średniej w kraju i klasują się w najniższym przedziale w województwie podkarpackim.
- Powiat kolbuszowski ma bardzo wysoki wskaźnik zatrudnienia w rolnictwie.
- Główne źródła utrzymania mieszkańców powiatu to źródła nie zarobkowe i poza rolnicze, przy czym udział rolniczych źródeł dochodu mieszkańców powiatu kolbuszowskiego jest znaczący i dużo wyższy niż średnia dla województwa podkarpackiego.
- Wysoki wskaźnik zatrudnienia w rolnictwie, oraz znaczący udział rolnictwa jako głównego źródła dochodu świadczy o rolniczym charakterze powiatu.
- Nie adekwatnie wysoki wskaźnik zatrudnienia mieszkańców w rolnictwie (ok. 56%) w stosunku do głównych źródeł dochodu pochodzących z rolnictwa (ok. 7%) powiatu kolbuszowskiego, oraz wysoka stopa bezrobocia świadczy o znacznym przeludnieniu agrarnym i bezrobociu ukrytym na terenach rolniczych powiatu kolbuszowskiego.
- Bezrobotni z terenów wiejskich stanowią ponad 86% ogółu osób bezrobotnych powiatu kolbuszowskiego.
- Stopa bezrobocia w powiecie kolbuszowskim jest wyższa niż średnia stopa bezrobocia w województwie podkarpackim.
- Brak pracy zarobkowej najbardziej dotyka w powiecie kolbuszowskim ludzi młodych, bez stażu, oraz osoby o niskim poziomie wykształcenia.

3.3. Analiza uwarunkowań mieszkaniowych w powiecie kolbuszowskim.

Z analizy tabeli 12 przedstawionej we wcześniejszym punkcie wynika, że w powiecie kolbuszowskim istnieje mocna zależność pomiędzy gęstością zaludnienia, a ilością podmiotów gospodarczych na danym obszarze. Większa liczba mieszkańców oznacza większy rynek zbytu, a na większym rynku zbytu może funkcjonować więcej podmiotów gospodarczych. Tak, więc można wnioskować, że o dynamice rozwoju gospodarczego decydują również czynniki, które charakteryzują lokalne uwarunkowania mieszkaniowe. W związku z powyższym analiza uwarunkowań rozwoju gospodarczego powinna również zawierać analizę warunków mieszkaniowych. Z analizy uwarunkowań przyrodniczych wynika, że równinny charakter powierzchni, ogólnie nie zanieczyszczone środowisko naturalne, oraz bogactwo środowiska przyrodniczego, wpływają korzystnie na warunki zamieszkania. Uwarunkowania przyrodnicze nie są jednak decydujące. Wydaje się, że czynnikiem decydującym o osiedlaniu się jest możliwość uzyskiwania dochodów, o czym świadczy rozwój aglomeracji miejskich. Tak więc aby móc przeanalizować uwarunkowania rozwoju gospodarczego należy również przeprowadzić analizę uwarunkowań mieszkaniowych danego obszaru.

W analizie uwarunkowań mieszkaniowych powiatu kolbuszowskiego warto przeanalizować warunki mieszkaniowe w powiecie i porównać je ze średnimi wskaźnikami w województwie.

Dla poszczególnych gmin powiatu kolbuszowskiego, ilość mieszkań oddanych do użytku, ilość osób na mieszkanie, oraz powierzchnię użytkową mieszkań przedstawia tabela nr 21.

Tab. 21. Ilość mieszkań oddanych do użytku, ilość osób na mieszkanie, oraz powierzchnia użytkowa mieszkań w gminach powiatu kolbuszowskiego w roku 2002.

Gmina / powiat 2002 r.	Mieszkania oddane do użytku szt.	Osób na mieszkanie	Powierzchnia użytkowa w m ²
miasto Kolbuszowa	18	3,69	20,9
gm. Cmolas	18	4,40	18,9
gm. Dzikowiec	0	4,51	20,6
gm. Kolbuszowa	21	4,45	19,4
gm. Majdan Królewski	11	4,25	19,6
gm. Niwiska	1	4,36	19,7
gm. Raniżów	8	4,35	18,6
powiat kolbuszowski*	77	4,25	19,7
woj. podkarpackie		3,77	20,2

Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2003 r. Rzeszów 2003 r., s. 373 - 377, 367, 371, 312.

Z powyższej tabeli wynika, że w roku 2002 w powiecie kolbuszowskim najwięcej mieszkań oddano do użytku w gminie Kolbuszowa (21), następnie w gminie Cmolas (18) i Majdan Królewski (11).

W powiecie kolbuszowskim wskaźnik ilości osób przypadających na jedno mieszkanie wynosił 4,25 i był znacznie mniej korzystny od średniej w województwie –3,77 osób. Najmniej osób na mieszkanie w powiecie kolbuszowskim przypadało na terenie miasta Kolbuszowa – 3,69 i był nieznacznie korzystniejszy od średniej w województwie. Na terenach wiejskich powiatu kolbuszowskiego wskaźnik ten był znacznie mniej korzystny w porównaniu z średnią w województwie i mieścił się w przedziale od 4,25 do 4,51 osoby na mieszkanie.

Nieco lepiej w porównaniu ze średnią w województwie (20,2 m²) wypadł w powiecie kolbuszowskim wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkań. Średnio w powiecie wynosił on 19,7 m², a w mieście Kolbuszowa wynosił on 20,9 m². Spośród wszystkich gmin wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkań najkorzystniej przedstawiał się w gminie Dzikowiec (20,6 m²), pozostałe gminy nie przekroczyły średniej w województwie.

Z powyższej analizy wynika, że w powiecie kolbuszowskim warunki mieszkaniowe pod względem powierzchni i ilości osób przypadających na mieszkanie są mniej korzystne w porównaniu do średniej w województwie, szczególnie dotyczy to obszarów wiejskich.

Kolejne wskaźniki, dotyczące społecznej sfery warunków mieszkaniowych w powiecie kolbuszowskim przedstawia tab. 22. Aby analiza była trafniejsza, wskaźniki powiatu są zestawione z wskaźnikami powiatów o podobnej liczbie mieszkańców.

Tab. 22. Migracje ludności, liczba przestępstw i wypadków drogowych w powiecie kolbuszowskim, oraz w wybranych powiatach woj. podkarpackiego o zbliżonej liczbie mieszkańców.

Powiaty (50 - 70 tys. ludności), woj. podkarpackie	Migracje na tys. ludności	Przestępstwa w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1 tys. ludności w 2002 r.	Wypadki drogowe			Liczba ludności
			Oółem	Zabici	Ranni	
pow. Leżajski	-2,5	25,0	41	5	46	69 168
pow. Lubaczowski	-3,9	23,4	40	6	39	57 808
pow. Niżanski	-1,0	27,1	73	7	80	67 117
pow. Strzyżowski	-1,4	19,1	83	11	100	61 931
pow. Tarnobrzeski	-2,7	74,8	121	20	145	54 009
pow. Kolbuszowski	-0,3	16,0	34	6	40	61 409
woj. podkarpackie	-	23,7	2252	224	2746	2 105 050
pow. Rzeszowski	3,5					

Źródło: Opracowanie na podst.: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2003 r. Rzeszów 2003 r., s. 309 - 318, 336-341.

Z powyższej tabeli wynika, że spośród wszystkich wymienionych powiatów o podobnej liczbie mieszkańców w powiecie kolbuszowskim odnotowało się

w 2002 r. najmniej przestępstw na tysiąc mieszkańców (16). Jest to jednocześnie znacznie mniej niż średnia (23,7) w województwie podkarpackim.

W powiecie kolbuszowskim miało miejsce w roku 2002 ogółem 34 wypadki drogowe, i jest to również najbardziej korzystny wskaźnik spośród wskaźników dotyczących wszystkich powiatów z tabeli 22.

Z omówienia dwóch pierwszych wskaźników wynika, że powiat kolbuszowski to stosunkowo spokojne i bezpieczne okolice.

Wskaźnik migracji ludności jest ujemny (-0,3 osoby na tys. ludności), ale jest on najmniejszy w grupie powiatów z tabeli 23, co może oznaczać, że powiat kolbuszowski jest relatywnie bardziej atrakcyjny pod względem osiedlania się niż pozostałe powiaty z tab. 22. Warto również podkreślić, że w roku 2002 w powiecie kolbuszowskim odnotowano najwyższy przyrost naturalny spośród wszystkich powiatów w województwie podkarpackim i wynosił on 4 os. na tysiąc ludności co również świadczy o tym, że w powiecie kolbuszowskim istnieją relatywnie dobre warunki do osiedlania się i zakładania rodziny.

Dodatni wskaźnik migracji w powiecie rzeszowskim (3,5), oznacza, że jest to jeden z najczęściej wybieranych powiatów w celu osiedlenia się. Tak, więc potwierdza się przypuszczenie, że ruch ludności odbywa się z obszarów wiejskich w kierunku większych aglomeracji.

W kontekście powyższej analizy a szczególnie kwestii dotyczącej wypadków drogowych warto ogólnie przeanalizować stan ochrony zdrowia w powiecie kolbuszowskim. Pomocna w tym będzie tabela nr 23

Tab. 23. Wybrane wskaźniki dotyczące stanu ochrony zdrowia w powiecie kolbuszowskim, oraz w woj. podkarpackim w 2002 r.

Ochrona zdrowia	Liczba ludności w tys. na 1 szpital	Liczba ludności na 1 łóżko	Liczba ludności w tys. na 1 ośrodek zdrowia	Liczba ludności w tys. na 1 aptekę
woj. podkarpackie	84	238,9	8	4,3
pow. Kolbuszowski	61	311	4	6,8

Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2003 r. Rzeszów 2003 r., s. 435, 438, 439.

Z tabeli 23 wynika, że w stosunku do średniej w województwie, w powiecie kolbuszowskim dostępność do usług medycznych jest lepsza. Wyjątkiem jest wskaźnik liczby ludności przypadającej na jedną aptekę, który dla powiatu kolbuszowskiego wynosi 6,8 tys. na aptekę, a średnia w województwie to 4,3 tys. osób na jedną aptekę.

Na podstawie ogólnej analizy można stwierdzić, że zadawalający stan dostępności do usług medycznych, jest kolejnym czynnikiem pozytywnie wpływającym na atrakcyjność osiedlania się w powiecie kolbuszowskim.

Na atrakcyjność osiedlania się, oprócz czynników omówionych w tym punkcie ma jeszcze wpływ wiele innych czynników, z których część została omówiona w poprzednich punktach.

Podsumowując kwestię atrakcyjności powiatu kolbuszowskiego pod względem osiedlania się należy stwierdzić, że:

- Ukształtowanie terenu, bogactwo przyrody, klimat, oraz zasobność w wodę pitną sprzyjają osiedlaniu się w powiecie kolbuszowskim.
- W dłuższej perspektywie rozrastające się wokół powiatu ośrodki gospodarcze, zapewnią mieszkańcom powiatu kolbuszowskiego dostęp do źródeł dochodu.
- W dłuższej perspektywie zachowanie istniejącego bogactwa przyrody będzie skutkowało wykreowaniem się pozytywnego wizerunku powiatu kolbuszowskiego, jako „zielonej enklawy” otoczonej dużymi aglomeracjami, co w połączeniu z poprawieniem mobilności zawodowej poprzez rozwój infrastruktury drogowej znacznie podniesie atrakcyjność powiatu kolbuszowskiego jako miejsca osiedlania się.
- Obecnie pod względem możliwości osiągania dochodów, powiat kolbuszowski jest mało atrakcyjny.
- Obecnie pod względem stanu infrastruktury, powiat kolbuszowski jest również umiarkowanie atrakcyjnym miejscem do osiedlania się. Dotyczy to głównie kwestii złego stanu infrastruktury drogowej, kanalizacji sanitarnej, oraz zaopatrzenia w gaz z sieci.
- Z analizy przedstawionej w tym rozdziale wynika, że warunki mieszkaniowe w powiecie kolbuszowskim są nieco gorsze, niż średnio w województwie podkarpackim.
- Powiat kolbuszowski to stosunkowo spokojne i bezpieczne okolice.
- Dostępność do służby zdrowia w powiecie kolbuszowskim jest zadowalająca.
- Saldo migracji jest ujemne, ale jest stosunkowo niskie (-0,3 os./tys. mieszk.), a przyrost naturalny w badanym powiecie jest najwyższy spośród wszystkich powiatów w województwie podkarpackim i świadczy o tym, że brak dobrych możliwości zarobkowania skutecznie rekompensowany jest przez inne czynniki pozytywnie wpływające na atrakcyjność osiedlania się, jak np. korzystne usytuowanie względem ośrodków gospodarczych i atrakcyjne warunki przyrodnicze, które stanowią znaczący potencjał rozwojowy dla miejscowości powiatu kolbuszowskiego.

4. Analiza SWOT gospodarki powiatu kolbuszowskiego.

4.1. *Mocne strony gospodarki powiatu kolbuszowskiego.*

- Ukształtowanie terenu, bogactwo przyrody, klimat, oraz zasobność w wodę pitną sprzyjają osiedlaniu się, oraz zagospodarowywaniu terenów powiatu kolbuszowskiego.
- Powiat kolbuszowski to stosunkowo spokojne i bezpieczne okolice pod względem ilości przestępstw i wypadków drogowych.
- Dostępność do służby zdrowia w powiecie kolbuszowskim jest zadowalająca.
- Lokalne zasoby mineralne pozwalają na rozwijanie przemysłu związanego z branżą budownictwa.
- Wysokie i wzrastające wskaźniki możliwości pozyskiwania drewna, oraz wysoka lesistość powiatu i okolic wskazują na dobre warunki dla rozwoju przemysłu drzewnego w przyszłej gospodarce powiatu (produkcja tarcicy, produkcja płyt wiórowych, produkcja mebli).
- Powiat kolbuszowski posiada atrakcyjną przyrodę, co sprzyja rozwojowi turystyki i rekreacji. Możliwość zwiedzania licznych obiektów dziedzictwa kulturowego dobrze uzupełnia ofertę turystyczną powiatu. Usytuowanie powiatu kolbuszowskiego pomiędzy większymi aglomeracjami może zapewnić w powiecie kolbuszowskim dużą liczbę osób z tych aglomeracji chętnych do wypoczynku na łonie natury w powiecie kolbuszowskim.
- Powiat kolbuszowski jest korzystnie usytuowany pomiędzy dużymi ośrodkami gospodarczymi. W dłuższej perspektywie rozrastające się wokół powiatu ośrodki gospodarcze, zapewnią mieszkańcom powiatu kolbuszowskiego dostęp do źródeł dochodu.
- Saldo migracji w powiecie kolbuszowskim jest ujemne, ale jest stosunkowo niskie i można by przypuszczać, że brak dobrych możliwości zarobkowania skutecznie rekompensowany jest przez inne czynniki sprzyjające osiedlaniu się, co świadczy o istnieniu potencjału rozwojowego omawianego powiatu.

4.2. *Słabe strony gospodarki powiatu kolbuszowskiego.*

- Powiat kolbuszowski ma zdecydowanie rolniczy charakter, a zadeklarowane przez mieszkańców zatrudnienie w rolnictwie jest bardzo wysokie i dotyczy ok. 56% mieszkańców powiatu. To w zestawieniu z niskim wskaźnikiem głównych źródeł dochodu z rolnictwa, przeciętną klasą bonitacyjną gruntów ornych, oraz znacznym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych, daje podstawy, aby sądzić, iż rolnictwo w powiecie kolbuszowskim jest nisko dochodowe, a wysoki poziom zatrudnienia w rolnictwie i wysoki wskaźnik bezrobocia świadczy o przeludnieniu agrarnym i bezrobociu ukrytym na obszarach wiejskich powiatu kolbuszowskiego.

- Powiat kolbuszowski jest terenem słabo uprzemysłowionym, na co wskazuje blisko o połowę mniejsza liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 10 km², w stosunku do średniej w województwie podkarpackim. Świadczy to, iż lokalny rynek pracy oferuje mało źródeł dochodu alternatywnych dla rolnictwa.
- Rynek pracy w powiecie kolbuszowskim jest mało atrakcyjny pod względem wysokości dochodów, ponieważ średnie zarobki miesięczne mieszkańców powiatu są znacznie niższe od średniej w województwie.
- Powiat kolbuszowski jest dotknięty problemem bezrobocia, które w 2002 r. było wyższe od średniej w województwie i wynosiło 17,1%.
- Bezrobotni mieszkańcy obszarów wiejskich stanowią ok. 86% z ogółu bezrobotnych w powiecie kolbuszowskim, co świadczy o tym, że mieszkańcy obszarów wiejskich mają najbardziej utrudniony dostęp do źródeł dochodu.
- Na terenie powiatu kolbuszowskiego zaznaczają się wyraźne dysproporcje wskaźników dostępności do podstawowej infrastruktury pomiędzy miastem Kolbuszowa, a resztą gmin wiejskich, na niekorzyść tych drugich.
- Uporządkowania wymaga kwestia gospodarki odpadami w powiecie kolbuszowskim gdyż obecny stan.
- Niedostateczny stan rozbudowy kanalizacji sanitarnej negatywnie wpływa na czystości wód powierzchniowych, co z kolei pogarsza ogólnie atrakcyjny wizerunek przyrody powiatu kolbuszowskiego i może hamować w znaczący sposób rozwój turystyki i rekreacji.
- Obecna skala rozwoju turystyki i rekreacji w powiecie kolbuszowskim w małym stopniu wykorzystuje potencjał możliwości, które stwarza bogactwo przyrody powiatu.
- Zły stan infrastruktury drogowej w powiecie kolbuszowskim, co szczególnie dotyczy dróg gminnych i powiatowych – z których mieszkańcy miejscowości wiejskich powiatu korzystają najczęściej, niekorzystnie wpływa na mobilność zawodową, dostęp do pozarolniczych źródeł dochodu, oraz potencjał rozwoju gospodarczego.
- Dochody budżetowe powiatu kolbuszowskiego na mieszkańca są znacznie niższe od średniej w kraju i klasują się w najniższym przedziale w województwie podkarpackim, co świadczy o nieadekwatnie małych możliwościach finansowych powiatu, w stosunku do potrzeb wynikających z opóźnienia rozwoju podstawowej infrastruktury.

5. Podsumowanie uwarunkowań rozwojowych powiatu kolbuszowskiego.

Analiza uwarunkowań rozwojowych powiatu kolbuszowskiego wykazała, że omawiany powiat posiada znaczący potencjał rozwojowy, jednakże problemem jest zbyt niska dynamika rozwoju. Słabość gospodarki w powiecie kolbuszowskim przejawia się min. w niskim stopniu rozwoju przedsiębiorczości, niskich dochodach mieszkańców, niskich dochodach powiatu na mieszkańca, wysokim wskaźniku bezrobocia, złym stanie infrastruktury. Wszystko to w połączeniu ze skromnymi możliwościami finansowymi powiatu sprawia, że potencjał rozwojowy powiatu, który tkwi, głównie w jego korzystnym usytuowaniu, oraz bogactwie przyrody jest dotychczas słabo wykorzystywany.

Optymalnymi warunkami do tego, aby dany obszar był atrakcyjny pod względem osiedlania się są głównie: dostępność do źródeł utrzymania, „zdrowe” środowisko przyrodnicze, oraz dobrze rozwinięta infrastruktura, która daje możliwość powiązania ze sobą czerpania pożytków zarówno z atrakcyjnego środowiska przyrodniczego jak i dostępności do źródeł dochodów. W powiecie kolbuszowskim dwa pierwsze warunki są spełnione, gdyż środowisko przyrodnicze jest z pewnością ponad przeciętnie atrakcyjne, a w pobliżu granic powiatu znajdują się duże ośrodki gospodarcze, które potencjalnie mogą zapewnić źródła dochodu mieszkańcom powiatu. Problemem w omawianym powiecie jest jednak niedostateczny stopień rozwoju infrastruktury, szczególnie drogowej, co wpływa niekorzystnie na powiązanie gospodarcze terenów powiatu kolbuszowskiego z ośrodkami gospodarczymi otaczającymi powiat. Zły stan infrastruktury drogowej nie korzystnie wpływa również na mobilność zawodową mieszkańców powiatu, oraz potencjał rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, co ma szczególne znaczenie dla mieszkańców omawianego powiatu pod względem możliwości uzyskiwania dochodów, gdyż lokalny rynek pracy nie jest w stanie dać dostatecznej ilości źródeł dochodu dla mieszkańców omawianego powiatu.

Zły stan infrastruktury, a szczególnie drogowej powoduje izolację od „życia gospodarczego” obszarów wiejskich. Ponadto zły stan dróg fatalnie wpływa na potencjał rozwoju przedsiębiorczości, oraz turystyki na obszarach wiejskich, gdyż to właśnie zły stan techniczny drogi będzie pierwszym – mawia się najważniejszym, wrażeniem dla potencjalnego przedsiębiorcy, czy podróżnego, który zjechał np. z drogi krajowej na powiatową, a nie korzystne usytuowanie miejscowości, czy walory przyrodnicze okolicy.

III. Lista zadań, które należy w celu poprawy sytuacji społeczno – gospodarczej powiatu kolbuszowskiego.

Znaczna część ciężaru działań, które mają sprzyjać pozytywnym przemianom gospodarczym w powiecie kolbuszowskim spoczywa na samorządach gminnych i samorządzie powiatu kolbuszowskiego. Główne zadania mające na celu przyspieszenie dynamiki rozwoju gospodarczego w powiecie kolbuszowskim, które leżą w gestii samorządu powiatowego przedstawiają poniższe punkty.

1. *Zadania służące poprawie sytuacji na rynku pracy w powiecie kolbuszowskim.*

Zwiększenie dostępności do poza rolniczych źródeł dochodu dla mieszkańców powiatu kolbuszowskiego poprzez rozwój infrastruktury komunikacyjnej i rozwój powiązań gospodarczych powiatu kolbuszowskiego z otoczeniem.

Dywersyfikacja lokalnego rynku pracy poprzez wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, poprawę wykorzystania potencjału rozwoju turystyki i rekreacji, oraz poprawę mobilności zawodowej mieszkańców powiatu.

Organizowanie dla osób pozostających bez pracy szkoleń i kursów za pośrednictwem Powiatowego Urzędu Pracy - zgodnie z potrzebami rynku.

Ułatwianie młodym osobom podjęcia pierwszej pracy.

Promowanie, szczególnie wśród młodych osób, zakładania własnej działalności gospodarczej, oraz pomoc w zakresie obsługi prawnej dla osób rozpoczynających własną działalność gospodarczą.

2. *Zadania służące poprawie sytuacji rolnictwa w powiecie kolbuszowskim.*

Poprawa możliwości zbytu płodów rolnych poprzez tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi lokalnych zakładów przetwórstwa płodów rolnych przerobu mleka, oraz uboju bydła, trzody i drobiu.

Usprawnianie obsługi prawnej rolników w urzędach.

wspieranie doradztwa rolniczego.

Wspieranie łączenia małych działek rolnych w większe.

Wspieranie organizowania się rolników w np. grupy producenckie, spółdzielnie rolnicze, ogrodnicze, czy pszczelarskie.

Promowanie nowych dochodowych form rolnictwa, jak ekologiczna produkcja żywności, produkcja odnawialnych surowców energetycznych (słoma, olcha)

3. *Zadania służące poprawie sytuacji mieszkalnictwa w powiecie kolbuszowskim.*

Poprawa podstawowej infrastruktury komunikacyjnej, a w tym głównie poprawa jakości dróg powiatowych zapewniających komunikację samochodową z otoczeniem.

Wspieranie działań zmierzających do rozwiązania problemów gospodarki odpadami komunalnymi.

Tworzenie warunków sprzyjających dywersyfikacji i rozwijaniu lokalnego rynku pracy w celu poprawy możliwości osiągnięcia dochodu dla mieszkańców powiatu.

Polepszanie dostępności do ochrony zdrowia, szkolnictwa i urzędów dla mieszkańców powiatu.

Wspieranie inicjatyw mających na celu wzbogacanie oferty kulturalnej i rekreacyjnej dla gości i mieszkańców powiatu.

Ochrona zasobów wodnych, oraz ochrona środowiska naturalnego.

4. Zadania służące ochronie środowiska naturalnego.

Rozwiązanie problemu gospodarki odpadami komunalnymi w powiecie.

Wspieranie działań w celu polepszenie stanu czystości wód powierzchniowych.

Właściwa gospodarka zasobami wód powierzchniowych i ochrona podziemnych zbiorników wodnych.

Wspieranie i promowanie działań w celu przeprowadzenia modernizacji systemów urządzeń ciepłowniczych na terenie powiatu.

Podjęcie działań w celu przyspieszenia usuwania azbestu z gospodarstw domowych w powiecie.

Promowanie i wspieranie inicjatyw mających na celu organizowanie zbiórki i utylizacji odpadów szczególnie szkodliwych (np.: opakowań po środkach ochrony roślin, zużytych olei silnikowych, opakowaniach po farbach itd.)

Promowanie i wspieranie inicjatyw prowadzenia segregacji odpadów komunalnych.

5. Zadania służące poprawie stanu infrastruktury w powiecie kolbuszowskim.

Poprawa jakości dróg powiatowych.

Poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszego i drogowego na drogach powiatowych.

Działania sprzyjające rozwiązaniu problemów gospodarki odpadami komunalnymi.

Działania sprzyjające poprawie dostępności do podstawowej infrastruktury na terenach wiejskich powiatu kolbuszowskiego.

6. Zadania służące wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kolbuszowskim.

Tworzenie lepszych powiązań komunikacji drogowej z dużymi ośrodkami gospodarczymi znajdującymi się poza granicami powiatu kolbuszowskiego poprzez poprawę jakości dróg powiatowych.

Tworzenie dobrych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej poprzez działania sprzyjające dostępności do podstawowej infrastruktury.

Usprawnianie obsługi prawnej przedsiębiorstw w urzędach.

Wspieranie działań zmierzających do rozwoju innowacyjnych form i dziedzin działalności gospodarczej.

Wspieranie działań ułatwiających rozpoczęcie i prowadzenie działalności gospodarczej.

Promowanie pozytywnego wizerunku powiatu kolbuszowskiego, oraz jego potencjału rozwojowego przy okazji organizowania imprez kulturalnych.

IV. Pola strategiczne Strategii Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego.

Pola strategiczne są to „punkty ciężkości” rozwoju powiatu i na nich skupione zostaną największe środki własne samorządu powiatowego, oraz pozyskane z zewnątrz. Zgodnie ze „Strategią Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2000 – 2006” dla powiatu kolbuszowskiego zidentyfikowane są następujące główne pola strategiczne rozwoju powiatu:

Infrastruktura.

Edukacja, kultura i rekreacja.

Środowiska wiejskie.

Przedsiębiorczość.

W polu strategicznym „Infrastruktura” głównym kierunkiem zmian jest stopniowa eliminacja różnic w dostępności do podstawowej infrastruktury pomiędzy miastem, a obszarami wiejskimi w powiecie.

Dotyczy to w szczególności :

- odprowadzania i oczyszczania ścieków;
- infrastruktury drogowej i kolejowej;
- telekomunikacji;
- gospodarki odpadami.

W polu strategicznym „Edukacja, kultura i rekreacja” głównym kierunkiem zmian jest ogólny wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców powiatu, oraz wyprofilowanie produktu turystyczno – rekreacyjnego specyficznego dla powiatu kolbuszowskiego. Dotyczy to w szczególności:

- szkół ponad gimnazjalnych i kształcenia ustawicznego;
- ośrodków rekreacyjnych;
- działalności kulturalnej;
- informacji.

W polu strategicznym „Środowiska wiejskie” zasadniczym kierunkiem zmian jest wzrost kultury rolnej, przekształcanie się gospodarstw rolnych i ich włączanie w łańcuch wartości „zdrowa żywność”, oraz rozwój lokalnej przedsiębiorczości i drobnego rzemiosła na obszarach rolniczych. Dotyczy to w szczególności:

- edukacji i realizacji promocji produkcji rolnej;
- warzyw i owoców, drobnego przetwórstwa;
- usług i rzemiosła;

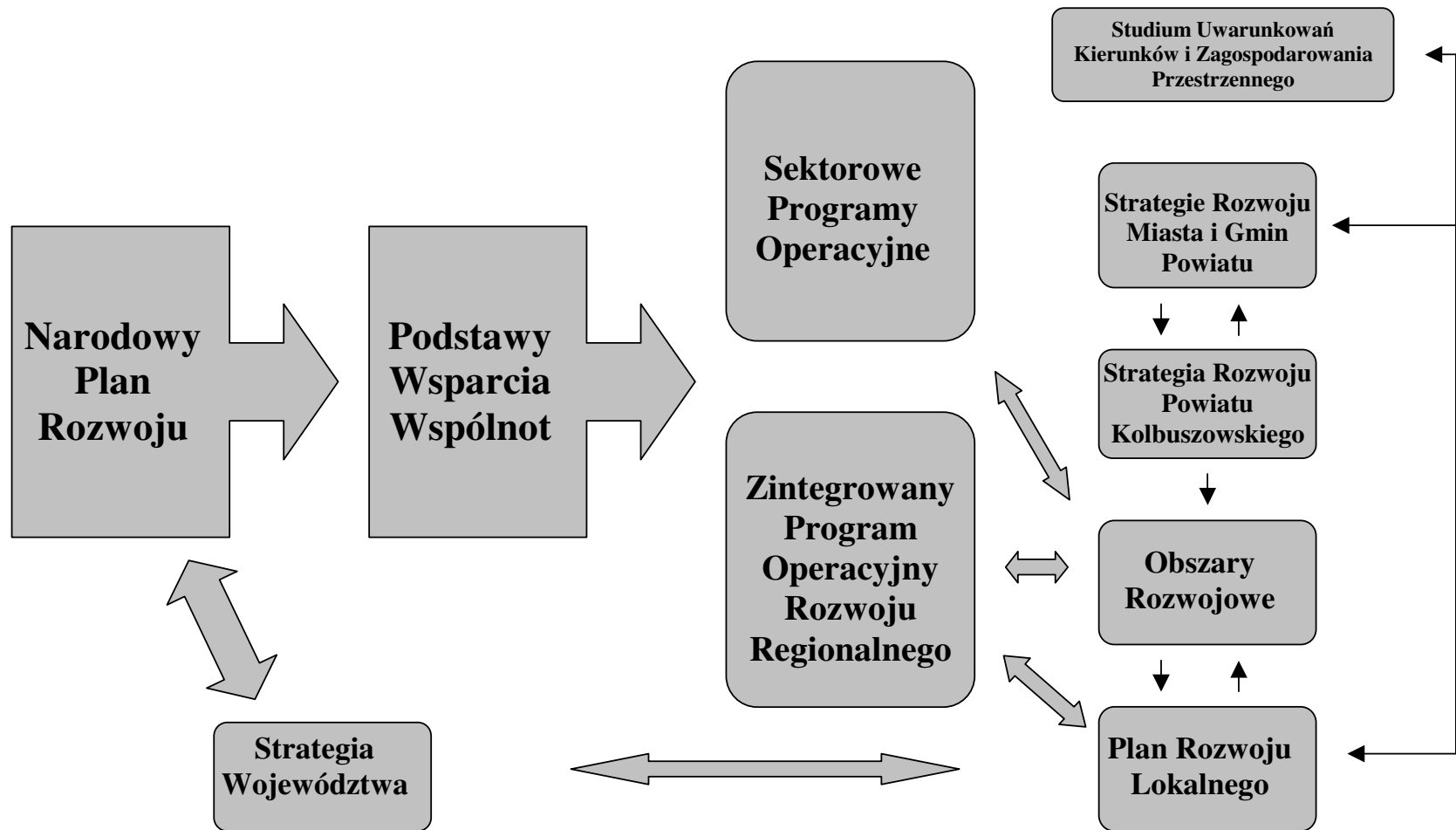
- gospodarstw agroturystycznych.

W polu strategicznym „Przedsiębiorczość” zasadniczym kierunkiem zmian jest wzrost liczby firm i nowych miejsc pracy. Chodzi tu głównie o firmy i miejsca pracy angażujące wewnętrzne potencjały rozwojowe powiaty. Odnosi się to w szczególności do:

- ludzi młodych;
- terenów z kompletną infrastrukturą;
- miejscowych walorów i zasobów naturalnych;
- tradycji wytwórczych.

V. Powiązanie planowanych projektów z działaniami realizowanymi w obrębie i poza obrębem obszaru powiatu kolbuszowskiego.

Rys.5. Schemat powiązań projektów Planu Rozwoju lokalnego Powiatu Kolbuszowskiego.

VI. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć planu rozwoju lokalnego

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kolbuszowskiego zdeterminowany jest przez wytyczone w Strategii Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego priorytety rozwoju, cele strategiczne i kierunki działania. Aby móc monitorować efekty działań samorządu powiatowego, oraz wpływ realizacji Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Kolbuszowskiego na gospodarkę powiatu przyjmuje się wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania realizowanych projektów. Wskaźniki te są tak dobrane, aby w odpowiedni do specyfiki przedsięwzięcia sposób oddawać czytelny obraz stanu gospodarki przed i po zakończeniu realizacji zamierzonych przedsięwzięć.

Zgodnie z listą zadań które należy wykonać celem poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu kolbuszowskiego przyjęte zamierzenia inwestycyjne mają na celu:

- Poprawę sytuacji na rynku pracy,
- Poprawę sytuacji mieszkalnictwa,
- Poprawę stanu infrastruktury,
- Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,
- Rozwijanie rolnictwa,
- Ochronę środowiska,

Realizacja poszczególnych zadań mierzona będzie poprzez zastosowanie następujących wskaźników:

Wskaźniki produktu – określają one bezpośredni wynik podjętych działań (np. modernizacja 5 km drogi powiatowej),

Wskaźniki rezultatu – przedstawiają bezpośredni i natychmiastowy efekt po zakończeniu inwestycji. Wskaźniki te pokazują o jaką wielkość nastąpił przyrost danego dobra (np. ilość dróg powiatowych o nawierzchni twardej zwiększyła się o 2%, skrócił się czas przejazdu z miejsca X do Y).

Wskaźniki oddziaływania – obrazują długofalowe konsekwencje zrealizowania danego zadania. Ukazują długoterminowy wpływ danej inwestycji na sytuację gospodarczą i społeczną w regionie (np. skrócenie czasu przejazdu z miejscowości x do miejscowości y o 20 minut). Wskaźniki te wskazują też na pośredni wpływ danej inwestycji na rozwój lokalnej gospodarki (np., zmniejszenie liczby wypadków, utrzymanie 300 miejsc pracy, powstanie 5 nowych miejsc pracy).

Tabela nr 24 Wskaźniki monitoringu Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Kolbuszowskiego.

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy (Rok 2004)	2005		2006	
			I półrocze	II półrocze	I półrocze	II półrocze
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów źródłowych Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej

VII. Plan finansowy powiatu na lata 2004 – 2006 oraz prognoza na kolejne lata.

1. Struktura budżetów powiatu za lata ubiegłe (2001 – 2003)

Na **dochody** powiatu składają się dotacje celowe na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań własnych powiatu, subwencja ogólna, wpływy z podatków i opłat oraz dochody z majątku. Średnie roczne dochody budżetu powiatu (dane za lata 2001 – 2003) kształtują się na kwotę ok. 20 536 904 zł.

Na **wydatki** powiatu składają się wydatki na zadania własne oraz wydatki na zadania zlecone. Średnie roczne wydatki budżetu powiatu (dane za lata 2001 – 2003) kształtują się na kwotę ok. 21 606 562 zł.

Budżet powiatu kolbuszowskiego na lata 2001 - 2003 oraz prognoza budżetów na lata 2005 -2006 przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr25 . Zestawienie budżetów oraz prognoz budżetów powiatu kolbuszowskiego w latach 2001 – 2006.

Budżet powiatu kolbuszowskiego na lata 2001- 2003 oraz prognoza budżetów na lata 2005 - 2006		
Lata	Dochody (w zł)	Wydatki (w zł)
2001	21 863 181	22 177 028
2002	21 071 409	21 529 655
2003	18 676 122	21 113 002
2004	21 744 517	22 995 446
2005	18 000 000	18 000 000
2006	18 500 000	18 500 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych źródłowych Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej

Dochody

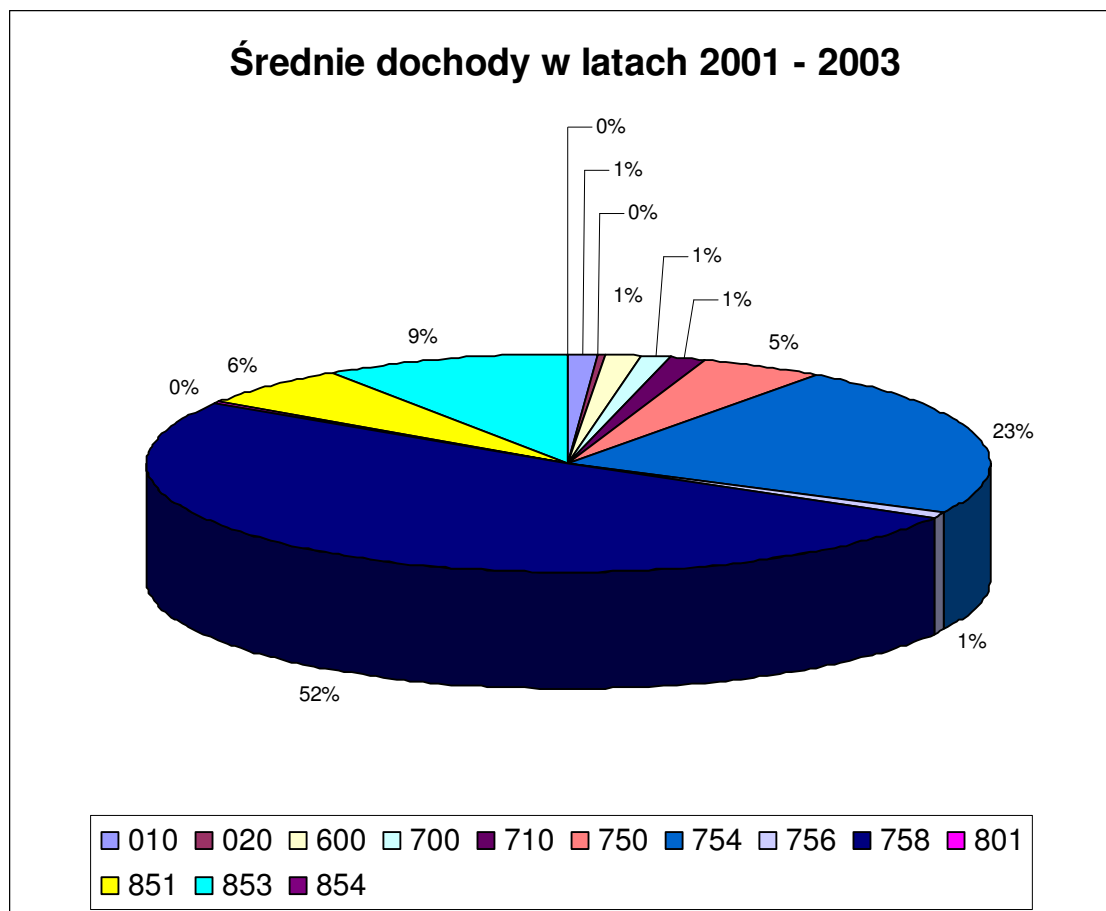
Dochody powiatu kolbuszowskiego w rozbiciu na działy klasyfikacji budżetowej w latach 2001 – 2003 przedstawiają się następująco:

Tabela nr 26 . Zestawienie dochodów budżetowych Powiatu kolbuszowskiego w latach 2001 – 2003(w rozbiciu na działy klasyfikacji budżetowej).

Dochody powiatu kolbuszowskiego w rozbiciu na działy klasyfikacji budżetowej w latach 2001 – 2003 (w zł)					
Dział	Wyszczególnienie	Lata			Razem (3+5)
		2001	2002	2003	
1	2	3	4	5	6
010	Rolnictwo i łowiectwo	174 000	212000	259 000	645 000
020	Leśnictwo	84 000	66903	69 566	220 469
600	Transport i łączność	820	0	850 000	850 820
700	Gospodarka mieszkaniowa	214 000	328000	217 000	759 000
710	Działalność usługowa	233 520	169300	288 000	690 820
750	Administracja publiczna	932 600	920000	1 168 000	3 020 600
754	Bezpieczeństwo publiczne	5 688 500	6055750	2 125 000	13 869 250
756	Dochody od os. prawnych fizycznych i innych jednostek nie posiadających osob. prawnej	168 171	167694	172 662	508 527
758	Różne rozliczenia	11 022 100	9766062	10 515 736	31 303 898
801	Oświata i wychowanie	60 750	0	24 369	85 119
851	Ochrona zdrowia	1 621 630	1348000	888 479	3 858 109
853	Opieka społeczna	1 662 740	2037700	2098 310	5 798 750
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	350	0		350
Razem		21 863 181	21071409	21 071 409	61 610 712

Źródło: Opracowanie na podstawie danych źródłowych Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej

Rysunek nr6 . Procentowy udział poszczególnych działów dochodów budżetowych powiatu kolbuszowskiego latach 2001 – 2003.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych źródłowych Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej

Analizując dochody budżetowe Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej w latach 2001 – 2003 należy stwierdzić, iż największe wpływy uzyskano z tytułu różnych rozliczeń (przede wszystkim subwencje z budżetu państwa) 52% a także w ramach działu Bezpieczeństwo publiczne 23%. Suma wymienionych dochodów stanowi 78% całości średnich dochodów uzyskanych w badanym okresie. Mniejsze dochody uzyskano na opiekę społeczną 9%, ochronę zdrowia 6% oraz administrację publiczną 5%. Łącznie dochody te stanowiły 20% ogółu. Pozostałe wpływy stanowią ok. 2% całości dochodów i w największej części zostały uzyskane z w dziale Transport i łączność.

Wydatki

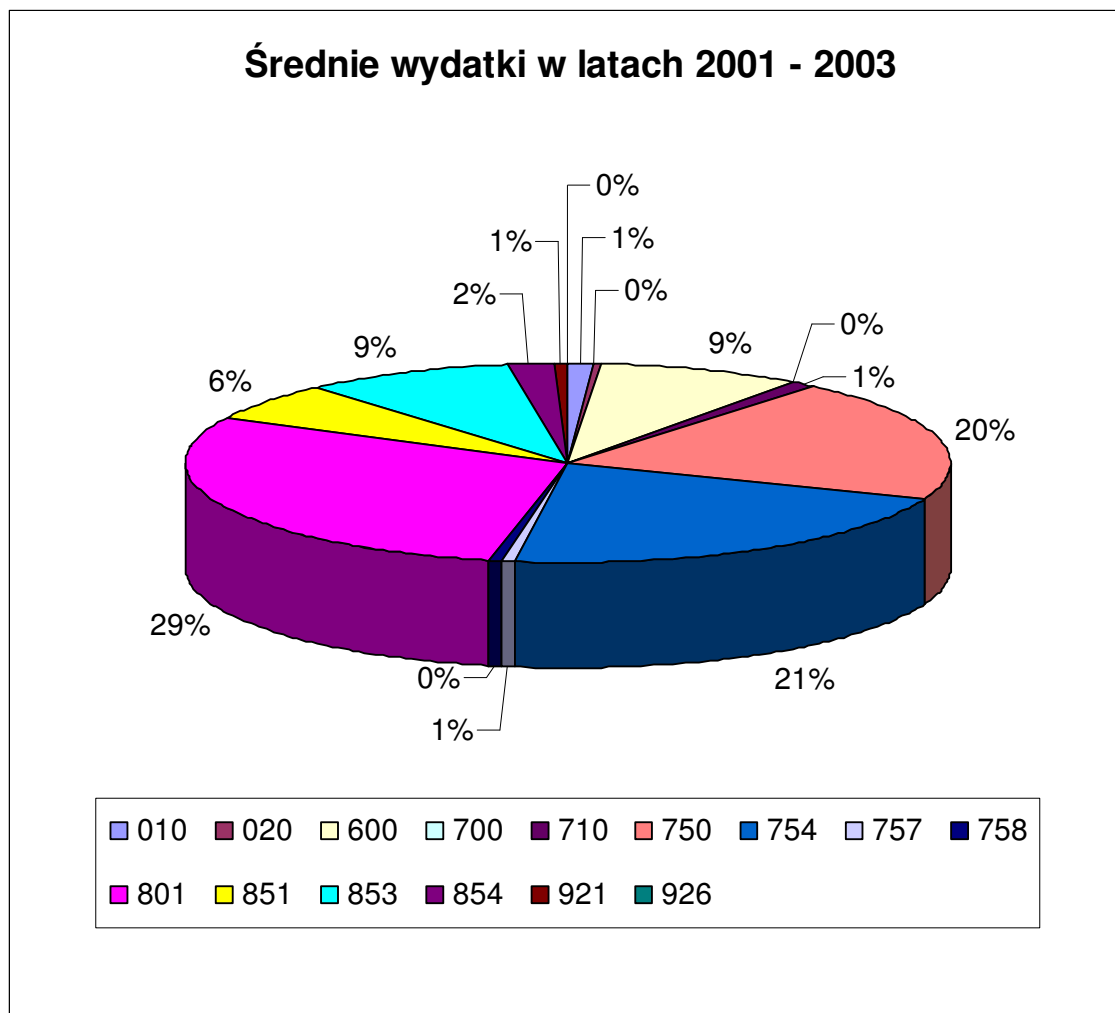
Wydatki powiatu kolbuszowskiego w rozbiciu na działy klasyfikacji budżetowej w latach 2001 – 2003 przedstawiają się następująco:

Tabela nr 27 . Zestawienie wydatków budżetowych Powiatu kolbuszowskiego w latach 2001 – 2003(w rozbiciu na działy klasyfikacji budżetowej).

Wydatki powiatu kolbuszowskiego w rozbiciu na działy klasyfikacji budżetowej w latach 2001 – 2003 (w zł)					
Dział	Wyszczególnienie	Lata			Razem (3+5)
		2001	2002	2003	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
010	Rolnictwo i łowiectwo	174000	212000	259000	645 000
020	Leśnictwo	92570	66903	69566	229 039
600	Transport i łączność	1669556	1000000	2994000	5 663 556
700	Gospodarka mieszkaniowa	12000	12000	10000	34 000
710	Działalność usługowa	227800	169300	288000	685 100
750	Administracja publiczna	3523584	4639810	4558140	12 721 534
754	Bezpieczeństwo publiczne	5686000	6065750	2139000	13 890 750
757	Obsługa długu publicznego	43800	64070	290000	397 870
758	Różne rozliczenia	32422	218088	68560	319 070
801	Oświata i wychowanie	6866531	5630016	6459147	18 955 694
851	Ochrona zdrowia	1621600	920000	1293479	3 835 079
853	Opieka społeczna	1675230	2035586	2106810	5 817 626
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	428935	382132	443800	1 254 867
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narod.	115000	102000	115000	332 000
926	Kultura fizyczna i sport	8000	12000	18500	38 500
Razem		22 177 028	21 529 655	21 113 002	64 819 685

Źródło: Opracowanie na podstawie danych źródłowych Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej

Rysunek nr 7 . Procentowy udział poszczególnych działów wydatków budżetowych powiatu kolbuszowskiego latach 2001 – 2003.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych źródłowych Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej

Analizując wydatki budżetowe poniesione przez Starostwo Powiatowe w Kolbuszowej w latach 2001 – 2003 należy stwierdzić, iż największe wydatki poniesiono na oświatę i wychowanie (29%), bezpieczeństwo publiczne (21%), a także na administrację publiczną (20%). Wydatki na przytoczone powyżej działy stanowiły razem 70 % ogółu wydatków poniesionych w badanym okresie. Wydatkami stanowiącymi mniejszy procent budżetu powiatu były obciążenia ponoszone z tytułów opieki społecznej (9%), transportu (9%), oraz ochrony zdrowia (7%). Przytoczona grupa wydatków stanowiła łącznie 25% ogółu wydatków. Pozostałe wydatki w najmniejszym stopniu obciążające budżet powiatu stanowiły łącznie 5% ogółu wydatków i zostały poniesione przede wszystkim na leśnictwo.

Dochody i wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca

Dochody Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej w przeliczeniu na mieszkańca (w latach 2001 – 2003) obrazuje poniższa tabela:

Tabela nr 28 .Dochody budżetowe powiatu kolbuszowskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca (lata 2001 – 2003).

Lata	Dochody ogółem (w zł)	Liczba mieszkańców	Dochód/liczbę mieszkańców (w zł)
2001	21 863 181	62 135	351,87
2002	21 071 409	61 182	344,41
2003	18 676 122	61 495	303,12
Średnio	20 536 904	61 606	333,37

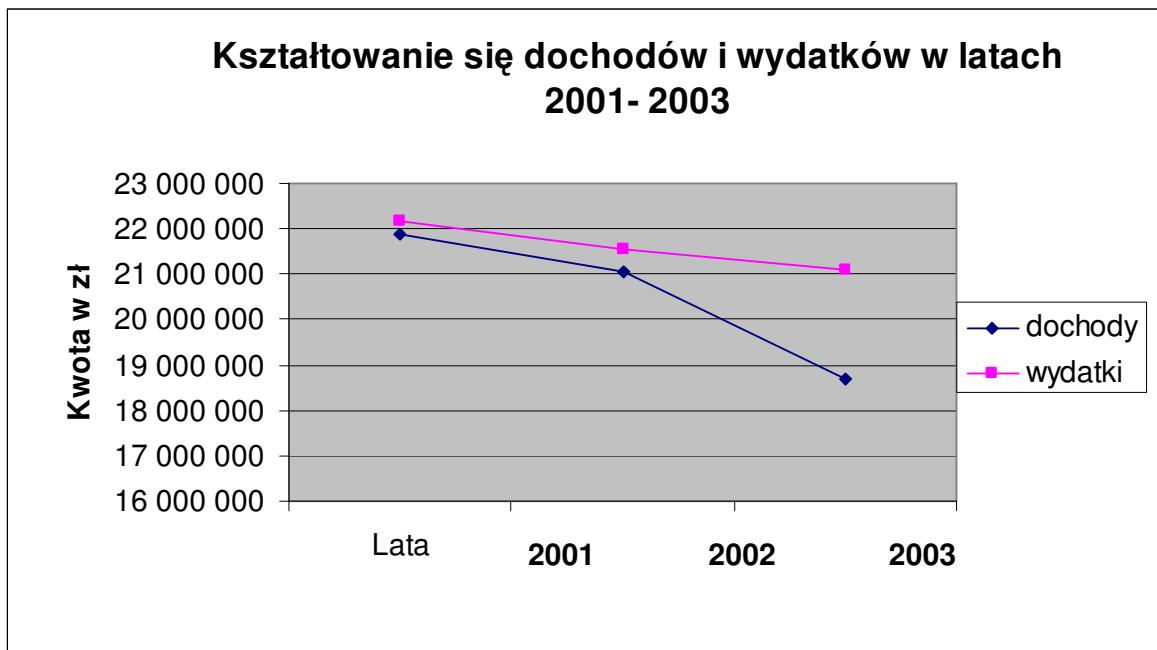
Źródło: Opracowanie na podstawie danych źródłowych Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej

Tabela nr 29 .Wydatki budżetowe powiatu kolbuszowskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca (lata 2001 – 2003).

Lata	Wydatki ogółem (w zł)	Liczba mieszkańców	Wydatki/liczbę mieszkańców (w zł)
2001	22 177 028	62 135	356,92
2002	21 529 655	61 182	351,90
2003	21 113 002	61 495	343,33
Średnio	21 606 562	61 604	350,73

Źródło: Opracowanie na podstawie danych źródłowych Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej

Rysunek nr 8 .Tendencje dochodów i wydatków budżetowych powiatu kolbuszowskiego w latach 2001 – 2003.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych źródłowych Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej

Jak pokazuje powyższe zestawienie w przeciągu badanego okresu tak dochody jak i wydatki wykazują nieznaczne (kwotowo) tendencje spadkowe. Silniej zarysowuje się spadek dochodów pomiędzy latami 2002 – 2003.

Tabela 30

Lista zadań według hierarchii ważności:

Lp.	Nazwa Zadania
1	Termoizolacja obiektów szpitala ZOZ w Kolbuszowej
2	Budowa Szpitalnego Oddziału Ratunkowego (SOR) – Izba Przyjęć
3	Termoizolacja obiektu Zespołu Szkół Agrotechniczno – Ekonomicznych w Weryni
4	Termoizolacja obiektu Centrum Kształcenia Praktycznego w Kolbuszowej
5	Modernizacja ul. 11-go Listopada w Kolbuszowej
6	Droga Nr 374 Dzikowiec – Widelka (2 285 m)
7	Od drogi Nr 860 Trzosowa Ścieżka (1 270 m)
8	Dokumentacja przyszłościowa na lata 2005 – 2006 i dalsza
9	Termoizolacja obiektu Liceum Ogólnokształcącego w Kolbuszowej
10	Parking Szpitala Powiatowego w Kolbuszowej (ok. 4 500 m ²)
11	Droga Nr 353 Trześć – Domatków – Bukowiec (1 376 m)
12	Modernizacja drogi powiatowej nr 753 Huta Komorowska – Koniecpól (1 438 m)
13	Modernizacja drogi powiatowej nr 327 Komorów – Trzęsówka – Cmolasy (2 700 m)

2. Harmonogram wydatków powiatu na lata 2004 - 2006

Projekty planowane do realizacji w latach 2004 – 2006 w układzie nazwa projektu, harmonogram realizacji.

Lp.	Nazwa projektu	Harmonogram realizacji planowanych inwestycji							
		2005 r.				2006 r.			
		I	II	III	IV	I	II	III	IV
1	Termoizolacja obiektów szpitala ZOZ w Kolbuszowej	0,56	0,56	0,78	0,56	-	-	-	-
2	Budowa Szpitalnego Oddziału Ratunkowego (SOR) – Izba Przyjęć	-	0,15	0,15	-	-	0,20	0,20	-
3	Termoizolacja obiektu Zespołu Szkół Agrotechniczno – Ekonomicznych w Weryni	-	0,20	0,20	-	-	-	-	-
4	Termoizolacja obiektu Centrum Kształcenia Praktycznego w Kolbuszowej	-	0,25	0,25	-	-	0,20	-	-
5	Modernizacja ul. 11-go Listopada w Kolbuszowej	-	-	0,30	-	-	-	-	-
6	Droga Nr 374 Dzikowiec – Widełka (2 285 m)	-	0,40	0,40	-	-	-	-	-
7	Od drogi Nr 860 Trzosowa Ścieżka (1 270 m)	-	0,25	0,20	-	-	-	-	-
8	Dokumentacja przyszłościowa na lata 2005 – 2006 i dalsza	-	0,25	-	-	-	0,25	-	-
9	Termoizolacja obiektu Liceum Ogólnokształcącego w Kolbuszowej	-	-	-	-	-	0,20	0,20	-
10	Parking Szpitala Powiatowego w Kolbuszowej (ok. 4 500 m ²)	-	-	-	-	-	0,25	0,20	-
11	Droga Nr 353 Trześń – Domatków – Bukowiec (1 376 m)	-	-	-	-	-	0,25	0,20	-
12	Modernizacja drogi powiatowej nr 753 Huta Komorowska – Koniecpól (1 438 m)	-	-	-	-	-	-	0,45	0,45
13	Modernizacja drogi powiatowej nr 327 Komorów – Trzęsówka – Cmolasy (2 700 m)	-	-	-	-	-	-	0,50	0,50

Uwaga: W roku 2004 r. wydatkowano 0,75

3. Harmonogram realizacji inwestycji

Plan finansowy na lata 2004 – 2006, projekty planowane do realizacji w latach 2004 – 2006 w układzie: nazwa projektu, planowane nakłady, instytucje uczestniczące we wdrażaniu i finansowaniu projektów.

Tabela 32

LP	Nazwa projektu	Planowane nakłady (mln PLN)	Procentowy udział finansowania projektów przez instytucje finansujące i wdrażające					
			Budżet powiatu	Budżet gminy	Budżet państwa	Środki prywatne	Inne	Środki UE
1	Termoizolacja obiektów szpitala ZOZ w Kolbuszowej	2,52	0,64	-	-	-	1,88	-
2	Budowa Szpitalnego Oddziału Ratunkowego (SOR) – Izba Przyjęć	0,70	0,30	-	-	-	-	0,40
3	Termoizolacja obiektu Zespołu Szkół Agrotechniczno – Ekonomicznych w Weryni	0,40	0,10	-	0,20	-	-	0,10
4	Termoizolacja obiektu Centrum Kształcenia Praktycznego w Kolbuszowej	0,70	0,10	-	0,25	-	0,20	0,15
5	Modernizacja ul. 11-go Listopada w Kolbuszowej	0,30	0,10	-	0,10	-	-	0,10
6	Droga Nr 374 Dzikowiec – Widełka (2 285 m)	0,80	0,20	0,20	0,40	-	-	-
7	Od drogi Nr 860 Trzosowa Ścieżka (1 270 m)	0,45	0,10	0,10	0,25	-	-	-
8	Dokumentacja przyszłościowa na lata 2005 – 2006 i dalsza	0,50	0,30	-	-	-	-	0,20
9	Termoizolacja obiektu Liceum Ogólnokształcącego w Kolbuszowej	0,40	0,10	-	0,20	-	-	0,10
10	Parking Szpitala Powiatowego w Kolbuszowej (ok. 4 500 m ²)	0,45	0,10	-	-	-	-	0,35
11	Droga Nr 353 Trześń – Domatków – Bukowiec (1 376 m)	0,55	0,10	0,20	-	-	0,10	0,15
12	Modernizacja drogi powiatowej nr 753 Huta Komorowska – Koniecpól (1 438 m)	0,90	0,225	0,225	0,45	-	-	-
13	Modernizacja drogi powiatowej nr 327 Komorów – Trzęsówka – Cmolasy (2 700 m)	1,00	0,25	0,25	0,50	-	-	-

Nr projektu	Nr drogi	Gmina/ gminy	Długość dróg w projekcie w km	Szacowany koszt zadań									Nr Dzia- łania	Rok realiza- cji
				Całość	Gmina		Powiat		ERDF		budżet państwa			
					%	PLN	%	PLN	%	PLN	%	PLN		
1	322, 323, 324, 326	Cmolas	16,174	8000000	7,50%	683000	7,50%	515000	75,00%	5998500	10,00%	800000	3.1	2005- 2006
2	1230R, 1227R, 1228R, 1325R	Razem	29,382	10443700,00	13,79%	1439993,75	7,50%	1200931,25	75,00%	7832775,00	10,00%	0,00	1.1	
		Kolbuszowa	17,075	5976250,00	14,75%	881562,50	10,25%	612500,00	75,00%	4482187,50	0,00%	0,00		
		Niwiska	12,307	4467450,00	12,50%	558431,25	13,17%	588431,25	75,00%	3350587,50	0,00%	0,00		
3	1216R	Kolbuszowa Kłapówka	5,627	1969450	15,00%	295417,50	0,00%	0,00	75,00%	1477087,50	10,00%	196945,00	3.1	
4	1218R 1205R	Razem	29,413	10694550,00	15,89%	1699665,00	9,19%	983152,50	75,00%	8020912,50	0,00%	0,00	1.1	
		Kolbuszowa	18,884	920650,00	25,98%	239162,50	0,00%	0,00	75,00%	690487,50	0,00%	0,00		
		Dzikowiec	2,059	6809400,00	16,01%	1089850,00	8,99%	612500,00	75,00%	5107050,00	0,00%	0,00		
		Raniżów	8,47	2964500,00	12,50%	370652,50	12,50%	370652,50	75,00%	2223375,00	0,00%	0,00		
5	1206R 1207R 1208R 1209R	Raniżów Poręby	13,724	5603400,00	12,41%	695347,50	2,59%	145162,50	75,00%	4202550,00	10,00%	560340,00	3.1	
6	1235R 1034R	Majdan Królewski	18,31	6408500	9,27%	593775	5,73%	367500	75,00%	4806375	10,00%	640850	3.1	
7	1222R 1212R	Dzikowiec	8,015	2805250	15,00%	420787,50	0,00%	0,00	75,00%	2103937,50	10,00%	280525,00	3.1	
8	753, 725 stara nr	Majdan Królewski	5,644	1975400	15,00%	296310	0,00%	0	75,00%	1481550	10,00%	197540	3.1	

4. Wstępna prognoza finansowa na lata 2007 - 20013

Projekty planowane do realizacji w latach 2007 – 2013.

LP	Nazwa projektu	Okres realizacji	Planowane nakłady
1	Droga Nowa Wieś – Zapole - Hucina	2007	500
2	Droga Domatków – Bukowiec – Kupno	2007	4050
3	Droga Nowa Wieś – Domatków	2007	750
4	Most na rzece Tuszymka, droga Przedbórz – Poręby Kupieńkie	2007	200
5	Droga Wola Raniżowska (przez wieś) – prz. m.	2008	600
6	Droga Raniżów – Poręby Wolskie – p. mostu	2008	1300
7	Droga Poręby Wolskie – Turka – p. mostu	2008	1800
8	Droga Zielonka – Korczowiska – p. mostu	2008	200
9	Droga Brzostowa Góra - Krzątka	2009	3200
10	Droga (przyl.) Krzątka – Trzosowa Ścieżka	2009	3250
11	Droga Kolbuszowa Dolna – Kopcie	2010	3500
12	Droga Jagodnik – Cmolas – Mechowiec – Dzikowiec	2010	1700
13	Droga Lipnica – Dzikowiec - Widelka	2010	1150
14	Droga Kolbuszowa Górna – Kłapówka	2010	2000
15	Droga Majdan Królewski – Kopcie – Lipnica	2011	2050
16	Droga Wilcza Wola – Wola Raniżowska	2011	3100
17	Droga Kosowy – Niwiska – Kamionka - Sędziszów	2011	2000

Założenie: Koszt remontu 1 km drogi – 350 000,00 zł.

Koszt remontu 1 mostu – 200 000,00 zł.

5. Wskaźniki efektów realizacji planowanych projektów

Tabela 34

Lp.	Przedsięwzięcie	Okres realizacji	Wskaźniki		
			Produktu	Rezultatu	Oddziaływania
1	Droga Nowa Wieś – Zapole - Hucina	2007			
2	Droga Domatków – Bukowiec – Kupno	2007			
3	Droga Nowa Wieś – Domatków	2007			
4	Most na rzece Tuszynka, droga Przedbórz – Poręby Kupieńskie	2007			
5	Droga Wola Raniżowska (przez wieś) – prz. m.	2008			
6	Droga Raniżów – Poręby Wolskie – p. mostu	2008			
7	Droga Poręby Wolskie – Turka – p. mostu	2008			
8	Droga Zielonka – Korczowska – p. mostu	2008			
9	Droga Brzostowa Góra - Krzątka	2009			
10	Droga (przyl.) Krzątka – Trzosowa Ścieżka	2009			
11	Droga Kolbuszowa Dolna – Kopcie	2010			
12	Droga Jagodnik – Cmolas – Mechowiec – Dzikowiec	2010			
13	Droga Lipnica – Dzikowiec - Widelka	2010			
14	Droga Kolbuszowa Górna – Kłapówka	2010			
15	Droga Majdan Królewski – Kopcie – Lipnica	2011			
16	Droga Wilcza Wola – Wola Raniżowska	2011			
17	Droga Kosowy – Niwiska – Kamionka - Sędziszów	2011			

VIII. System wdrażania i monitorowania planu rozwoju lokalnego powiatu kolbuszowskiego

1. Metodologia wdrażania planu rozwoju lokalnego

Plan rozwoju lokalnego jest kontynuacją i uszczegółowieniem – planem operacyjnym Strategii Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego. Aby Plan Rozwoju Lokalnego mógł przynosić zakładane efekty należy sprecyzować metodologię jego wdrażania, która pozwoli na sprawne monitorowanie i dostosowywanie zapisów planu do zmieniającej się sytuacji, oraz kontrolowanie realizacji zadań wynikających z Planu Rozwoju.

System wdrażania niniejszego planu rozwoju opiera się na trzech głównych zasadach: partnerstwa, planowania i kierowania.

Zasada partnerstwa polega głównie na włączeniu w proces planowania i realizacji Planu Rozwoju Lokalnego instytucji odpowiedzialnych za realizację zadań własnych powiatu, oraz samorządów gminnych i innych instytucji. Istotne jest tu również partnerstwo ponad lokalne z udziałem sąsiednich powiatów, oraz instytucji wojewódzkich.

Zasada *planowania* odnosi się głównie do planowania inwestycji zgodnie z możliwościami finansowania przez beneficjenta. Dla Planu Rozwoju Lokalnego kluczowym referatem jest referat finansów, gdyż dla zapewnienia realizacji zadań wynikających z niniejszego Planu najistotniejszą kwestią jest bieżące monitorowanie możliwości finansowych samorządu powiatowego, możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków – zdolności kredytowych, oraz możliwości zapewnienia tzw. wkładu własnego.

Zasada *kierowania* określa, kto będzie odpowiadał za nadzór nad realizacją projektów zapisanych w Planie Rozwoju. Większość tych zadań spoczywa na Staroście Powiatu, oraz Radzie i Zarządzie Powiatu. Znaczącą rolę w tej kwestii odgrywa również powołana Komisja ds. Planu Rozwoju Lokalnego, której głównymi zadaniami są:

- bieżąca analiza stanu realizacji Planu, w tym w szczególności nadawanie priorytetów poszczególnym zadaniom;
- obserwację uwarunkowań zewnętrznych jak i wewnętrznych powiatu wpływających na realizację Planu;
- opiniowanie źródeł finansowania;
- opiniowanie umów partnerskich.

2. System monitorowania sposobu oceny, oraz promocja Planu Rozwoju Lokalnego.

Monitorowanie Planu Rozwoju w kwestii efektów realizacji Planu polega na gromadzeniu, systematyzowaniu i analizie danych statystycznych zmieniających się w miarę wdrażania Planu Rozwoju. Dane te muszą być wiarygodne (pochodzić z wiarygodnych źródeł), muszą być łatwo mierzalne i muszą być podawane w adekwatnych do rodzaju zjawiska, prostych jednostkach miary.

Monitorowanie Planu Rozwoju w kwestii jego aktualizacji polegać będzie na okresowej weryfikacji założeń Planu Rozwoju Lokalnego.

Wydatkowanie funduszy publicznych, a w tym środków z funduszy strukturalnych i z innych źródeł zagranicznych na wspieranie rozwoju lokalnego i regionalnego wymaga stworzenia instytucji, oraz procedur, które zapewnią, że środki te będą wydawane efektywnie i oszczędnie. Elementem takiego systemu są instrumenty służące do monitoringu, a w tym sprawozdawczość. W zależności od analizowanej problematyki raporty będą składane w okresach rocznych, oraz półrocznych. Raporty będą przedkładane Zarządowi i Radzie Powiatu Kolbuszowskiego, i będą podstawą do oceny, oraz weryfikacji celów Planu Rozwoju.

Rys. Schemat nadzorowania realizacji Planu Rozwoju Lokalnego.

